

การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์
กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
กัลยา หวังปัญญา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
เมษายน 2551

การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์
กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
กัลยา หวังปัญญา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
เมษายน 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์
กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
กัลยา หวังปัญญา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
เมษายน 2551

กัลยา หวังปัญญา.(2551) การพัฒนานบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาทิกานนท์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนานบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน

แบบการวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized one group pretest – posttest design ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 20 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent Sample

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. บทเรียนสำเร็จรูปมีประสิทธิภาพ 80.48 / 81.78
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF PROGRAMMED INSTRUCTION ON THAI POETRY
(KLONG SISUPARB) FOR MATHAYOMSUKSA I STUDENTS,
MATHAYOMPRACHANIWET SCHOOL. BANGKOK.

AN ABSTRACT
BY
KALLAYA WANGPANYA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

April 2008

Kallaya Wangpanya. (2008). *The Development of Programmed Instruction on Thai Poetry (Klong Sisuparb). for Mathayomsuksa I Students, Mathayomprachaniwet School.* Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assist Prof. Kachornsri Jatikananda.

The purpose of this research was to develop the programmed instruction on Thai poetry (Klong Sisuparb) for mathayomsuksa I students at mathayomprachaniwet School, Bangkok.

The sample were 50 mathayomsuksa I students in the second semester of the 2007 academic year, at Mathayomprachaniwet School. They were randomly selected by cluster random sampling for 1 classroom,

The design of this research was the Randomized one group pretest- posttest design. They were taught through the programmed instruction on Thai poetry (Klong Sisuparb) for twenty 50 - minute periods.

The instrument used in this research were the programmed instruction on Thai poetry (Klong Sisuparb) and the thai poetry (Klong Sisuparb) writing ability tests. The data were statistically analyzed by t-test for dependent samples.

The results of this research indicated that:

1. The efficiency of programmed instruction on Thai poetry (Klong Sisuparb) was 80.48 / 81.78

2. The student's writing ability on Thai poetry (Klong Sisuparb) was significantly increased after the experiment at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาติกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม กรรมการฯ ซึ่งให้คำปรึกษาและเสนอแนะตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัย จนมีคุณภาพ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาในการศึกษาหลักสูตร สาขาวิชาการมัธยมศึกษา และขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการ คณะครูและนักเรียนโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ครูเจียมจิต เป็นสุข ครู ศศ.3 โรงเรียนคลองทรงกระเทียม ที่ให้คำปรึกษาด้านเนื้อหาข้อมูล คณะครูโรงเรียน วัดดิสหงสาราม ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ ตลอดจน ครูชนะ นามรักษา ครู ศศ. 2 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ และ อาจารย์สุวิมล คำนวน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัว “หวังปัญญา” ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้กำลังใจด้วยความรักและความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยมีจิตใจที่มั่นคง มานะ บากบั่น เข้มแข็ง อดทน และมีกำลังใจในการเผชิญอุปสรรคต่างๆ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ท่านเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำสารนิพนธ์ ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนภาษาไทยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ เอื้ออาทร พร้อมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และคอยเป็นกำลังใจเสมอมาจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กัลยา หวังปัญญา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป.....	8
ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป.....	8
คุณค่าของบทเรียนสำเร็จรูป.....	10
คุณลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป.....	10
รูปแบบและประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป.....	12
หลักการและขั้นตอนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป.....	14
ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป.....	16
การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป.....	18
งานวิจัยภายในประเทศ.....	18
งานวิจัยต่างประเทศ.....	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์.....	21
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำประพันธ์.....	21
ประเภทและลักษณะของคำประพันธ์.....	23
การแต่งโคลงสี่สุภาพ.....	24
เทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งโคลงสี่สุภาพ.....	26
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์.....	26
การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์.....	28
การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์.....	30
งานวิจัยภายในประเทศ.....	30
งานวิจัยต่างประเทศ.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	34
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	51
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	51
สมมติฐานในการวิจัย.....	51
วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
วิธีดำเนินการทดลอง.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	54
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	56
บรรณานุกรม.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	63
ภาคผนวก ก.....	64
ภาคผนวก ข.....	67
ภาคผนวก ค.....	70
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	99

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางแบบแผนการทดลอง.....	40
2 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ด้านเนื้อหา.....	47
3 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ด้านสื่อ.....	48
4 การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80.....	50
5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ.....	50
6 แสดงค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ.....	65
7 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการ แต่งโคลงสี่สุภาพ.....	66

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติมาเป็นเวลากว่า 700 ปี เพราะการใช้ภาษาเดียวกันย่อมเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ความคิดและประสบการณ์ต่างๆ ได้อย่างเข้าใจกัน คนไทยส่วนใหญ่มีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนจะเห็นได้จากสุภาษิต คำพังเพย เพลงกล่อมเด็กและเพลงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษทางภาษาอย่างหนึ่งคือ การมีเสียงวรรณยุกต์ที่ทำให้การออกเสียงคำเกิดเสียงสูงต่ำคล้ายเสียงดนตรี จึงเชื่อต่อการนำคำ หรือถ้อยคำมาเรียงร้อยให้สัมผัสเสียงคล้องจองกันได้ ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องและต้องได้รับการปลูกฝังให้เกิดความหวงแหน รับช่วงสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมนี้ให้คงอยู่สืบไป

แนวทางการปฏิรูปการศึกษา พุทธศักราช 2539-2550 เรื่องหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นเป็นพิเศษในด้านพื้นฐานทางภาษาไทย เพื่อบริการการพัฒนาความรู้และทักษะในระดับที่สูงขึ้น (กรมวิชาการ. 2539:24) และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม(กรมวิชาการ. 2544:4) ต่างเล็งเห็นความสำคัญของภาษาไทย จึงได้กำหนดแนวการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ขึ้น เพื่อให้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้และสถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนในการสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาวิกฤตของชาติ (กรมวิชาการ. 2544:5) โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยแบ่งเป็น 5 สาระ 6 มาตรฐาน โดยเฉพาะสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนสามารถแต่งบทร้อยกรองประเภท กาพย์ กลอน และโคลง โดยแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. 2546:25) ซึ่งการเรียนรู้หลักภาษาและการใช้ภาษาจนสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นักเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญในกฎเกณฑ์ รูปแบบ ฉันทลักษณ์ของไวกรรมไทยหรือที่เราเรียกว่า หลักภาษา เพราะถ้าเห็นความสำคัญแล้วย่อมทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ทำให้เข้าใจและใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสุจริต เพียรชอบ(2538:361) ที่กล่าวว่า การที่ผู้ใช้ภาษาพยายามใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษาจะเป็นการช่วยอนุรักษ์ภาษาไทยให้อยู่นานเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบต่อไป

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง จะทำให้นักเรียนใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวรรณศิริ ผลประมุข (2545:1) ที่กล่าวว่า การที่จะแต่งคำประพันธ์ให้ได้ดีนั้น ผู้เขียนจะต้องอ่านมาก ฟังมาก มีประสบการณ์กว้างขวาง ตลอดจนต้องมีความรู้ทางหลักภาษา รูปแบบ จังหวะลักษณะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เขียนเลือกใช้ถ้อยคำได้เหมาะสมและสามารถเรียบเรียงเป็นบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้องสละสลวย

นอกจากการแต่งคำประพันธ์หรือ การเขียนบทร้อยกรองเป็นงานเขียนที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์แต่ยังเป็นงานเขียนที่ยากและซับซ้อนมากกว่างานเขียนประเภทอื่นๆ เพราะมีฉันทลักษณ์เป็นลักษณะบังคับเฉพาะทางร้อยกรองหรือคำประพันธ์นั้น ความสามารถในการเขียนหรือการแต่งไม่ได้อยู่ที่ความถูกต้องของรูปแบบฉันทลักษณ์เพียงอย่างเดียว ผู้เขียนหรือผู้แต่งต้องใช้ความสามารถในการเขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการและอารมณ์ที่เป็นนามธรรมให้เห็นเด่นชัดเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อสารให้ผู้อ่าน ได้รับรู้ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนหรือผู้แต่งด้วยดังที่ สุระปะนิย์ นาครทรรพ (2523:2) กล่าวไว้ว่า บทประพันธ์จะช่วยธำรงรักษาสम्บัติ วัฒนธรรมของชาติไว้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะบทประพันธ์ที่เป็นร้อยกรองจะช่วยสะท้อนวัฒนธรรมในแง่ต่างๆ ออกมาให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและสืบทอดกันต่อไป ไม่มีวันสิ้นสุดเพราะร้อยกรองมีเสียงสัมผัสคล้องจองทำให้จำง่ายและจำได้นานซึ่งสอดคล้องกับถวัลย์ มาศจรัส (2545:242) กล่าวไว้ว่าร้อยกรองมีลักษณะเด่นมากมาย เช่น สร้างภาพได้ตามจินตนาการด้วยถ้อยคำเพียงไม่กี่คำ มีเสียงและจังหวะไพเราะจุดดนตรีให้ความนึกคิดที่ลึกซึ้ง ก่อให้เกิดความสะเพื่อนใจช่วยให้จำเรื่องราวได้ง่ายยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและประโยชน์ของการแต่งคำประพันธ์ดังกล่าวข้างต้น แนวการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้บรรจุสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ที่ว่าด้วยการแต่งคำประพันธ์หรือบทร้อยกรองไว้ในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างเข้าใจ และฝึกฝนจนแต่งบทร้อยกรองได้สำหรับในช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ต้องเรียนรู้เรื่องการเขียนคำคล้องจอง และการแต่งคำประพันธ์อย่างง่าย ตลอดจนถึงโคลง กาพย์ กลอน (กรมวิชาการ. 2546:36-56)

จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญ เรื่องการแต่งคำประพันธ์แล้ว แต่จากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เรื่องการแต่งโคลงสี่สุภาพนั้น พบว่าการเรียนการสอนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้เรียนยังไม่เข้าใจในเรื่อง คำเอก คำโท ฉันทลักษณ์ของโคลงสี่สุภาพ และไม่มีคลังคำพอ รวมทั้งการไม่ได้ฝึกฝนบ่อยๆ จึงไม่สามารถแยกคำได้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนขาดประสิทธิภาพในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ในรายงานฝ่ายวิชาการ(2547:3-4) ที่กล่าวถึงปัญหาของนักเรียนมัธยมในเขตลาดพร้าว โดยเมื่อปี 2548 โรงเรียนวัดลาดพร้าว ประสบปัญหาในเรื่องการแต่ง

คำประพันธ์ ไม่ว่าจะเป็น กลอน หรือโคลง พบว่ามีนักเรียนที่ไม่ผ่านสาระนี้ถึงร้อยละ 48.05 แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดการเรียนรู้ทางด้านหลักการใช้ภาษา คำเอก คำโท และรูปแบบชั้นทลักษณ์ รวมทั้งขาดทักษะการคิด การฝึกฝนบ่อยๆ จึงทำให้การแต่ง คำประพันธ์ชนิดกลอนและโคลงเป็นเรื่องที่ยาก

ขจรศรี ขาดิกานนท์(2540:6) กล่าวว่าครูผู้สอนจะจัดลำดับการเรียนรู้ตามชนิดของร้อยกรอง โดยยึดตามตำราที่ใช้เรียนใช้สอนในโรงเรียนมัธยมทั่วไปซึ่งมีเพียง 5 ชนิดคือ โคลง ร่าย ฉันท์ กาพย์ กลอน เท่านั้น การกำหนดชนิดคำประพันธ์ที่จะเรียนก่อนหลังมักนิยมจากคำประพันธ์ที่ง่ายไปหายาก คือ เริ่มเรียนจากกาพย์ กลอน โคลง ร่าย และฉันท์ เป็นลำดับไป ในด้านเนื้อหาจะกำหนดส่วนที่เป็นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้เบื้องต้นและขยายเนื้อหาออกไปมากขึ้นตามศักยภาพผู้เรียนและเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากเอกสารอ้างอิงของวรรณศิริ ผลประมูล (2545:11) กล่าวว่า เด็กสามารถเริ่มเขียนร้อยกรองได้ตั้งแต่อายุ 7 ขวบ หากได้รับการเสริมแรงอย่างเหมาะสม เด็กสามารถผูกเรื่องราวด้วยบทร้อยกรองได้ตั้งแต่อายุประมาณ 10 ขวบเป็นต้นไป นับว่าการฝึกให้เด็กมีทักษะการแต่งประพันธ์สามารถฝึกได้ตั้งแต่วัยประถมศึกษาและพัฒนาต่อไปในระดับมัธยมศึกษาที่สูงขึ้น แต่เนื่องจากการสอนให้เด็กแต่งคำประพันธ์เป็นงานที่ยากครูผู้สอนมักจะประสบปัญหาด้านเวลาที่ใช้ในการเรียนบทร้อยกรองน้อยไป ขาดแหล่งค้นคว้าหาความรู้ นักเรียนเบื่อวิธีสอน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ทุกเนื้อหาครูผู้สอนจะยึดกระบวนการเรียนรู้ตาม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งคำนึงถึงสมรรถภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของธรวอนโดต์ที่ต้องให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับและมีการเสริมแรงด้วย

ฉะนั้นสาเหตุที่ผู้เรียนไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในเรื่องการแต่งโคลงสี่สุภาพ อาจเป็นเพราะเนื้อหาในหลักสูตรไม่ทันสมัย และไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เป็นจริง วิธีสอนของครูยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการฝึกทักษะครูสอนโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลางขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ ทำให้นักเรียนเบื่อไม่สนใจและไม่กระตือรือร้นในการเรียนและสุจริต เพียรชอบ(2536:11-12) ได้กล่าวว่าวิธีสอนของครูมักจะใช้สื่อการสอนเฉพาะกระดานดำหรือรูปภาพเพียงเล็กน้อย

จากการศึกษาของเสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต(2528:202) พบว่าสื่อการสอนเป็นอุปกรณ์ที่สามารถช่วยเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียนจนทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดี ในบรรดาสื่อการสอนนั้น ดรุณี เขาวนหมื่นไวย (2548:17) ได้กล่าวถึงบทเรียนสำเร็จรูปว่าเป็นสื่อที่น่าสนใจและเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพราะสามารถสอนนักเรียนได้คราวละมากๆ นักเรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเอง บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างอย่างถูกหลักวิชา มีประโยชน์หลายประการและที่เด่นชัด คือ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามกำลังความสามารถของตนเอง สนองความสามารถตามความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ช่วยแบ่งเบาภาระของครูทำให้ครูมีเวลาเตรียมบทเรียนที่

สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้บ้างบางโอกาส และสามารถช่วยลดอัตราการ
สอนของครูได้

บทเรียนสำเร็จรูปเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้
นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปได้ก็
ยิ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นสภาพของปัญหาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียน
สำเร็จรูปเรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ครูใช้เป็นสื่อพัฒนาทักษะการ
แต่งโคลงสี่สุภาพของนักเรียนและเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
ตามความสามารถของตน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ ระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการเรียนและหลังการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทย ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน มัธยมประชานิเวศน์
กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 9 ห้องเรียน นักเรียน 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 50 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น
 - 1.1 การเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ
2. ตัวแปรตาม
 - 1.2 ความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย ชุดบทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 8 ชุด รวม 20 คาบ ดังนี้

- ชุดที่ 1 เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส
- ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ
- ชุดที่ 3 ไชคำ...ไชโคลง
- ชุดที่ 4 เรียงร้อย...คำโคลง
- ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ
- ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง
- ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท
- ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองดำเนินการทดลองในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 20 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 10 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **บทเรียนสำเร็จรูป** หมายถึง บทเรียนที่เสนอความรู้ ซึ่งมี 2 รูปแบบ โดยจัดเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ เรียกว่า “กรอบ” ประกอบด้วย กรอบเนื้อหา กรอบตัวอย่างและกรอบแบบฝึกหัด ให้นักเรียนศึกษาบทเรียนไปที่ละกรอบตามลำดับความยากง่าย มีคำถามหลังศึกษากรอบแบบฝึกหัด และนักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเองจากเฉลยที่อยู่กรอบถัดไป

2. **บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย** เรื่อง โคลงสี่สุภาพ หมายถึง บทเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแต่งโคลงสี่สุภาพได้ ซึ่งแบ่งบทเรียนสำเร็จรูปออกเป็น 8 ชุดโดยพิจารณาความยากง่ายให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส
- ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ
- ชุดที่ 3 ไขคำ...ไขโคลง
- ชุดที่ 4 เรียงร้อย...คำโคลง
- ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ
- ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง
- ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท
- ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง

3. **การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป** หมายถึง การนำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยคิดเป็นร้อยละที่กำหนดไว้ดังนี้

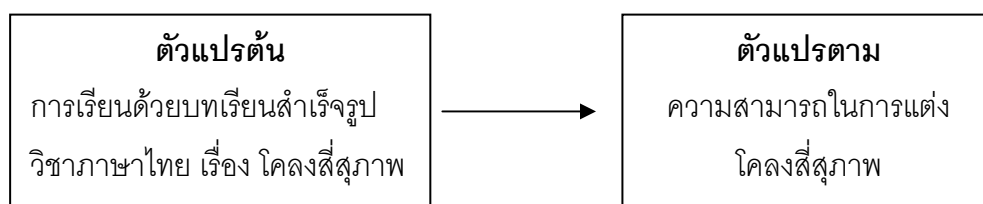
80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ไม่ต่ำกว่า 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ไม่ต่ำกว่า 80

4. **ความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ** หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนสามารถแต่งโคลงสี่สุภาพได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ และสามารถถ่ายทอดจินตนาการที่เกิดจากประสบการณ์เดิมร่วมกับประสบการณ์ใหม่ แล้วเขียนออกมาตามความคิดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วยถ้อยคำที่เรียบเรียงออกมาอย่างถูกต้องเหมาะสมโดยวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

5. **แบบทดสอบความสามารถการแต่งโคลงสี่สุภาพ** หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ ใช้ทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการแต่งโคลง สี่สุภาพก่อนการใช้บทเรียนสำเร็จรูปและหลังการใช้บทเรียนสำเร็จรูป โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดสอบหาคุณภาพแล้ว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ มีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.1 ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.2 คุณค่าของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.3 คุณลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.4 รูปแบบและประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.5 หลักการและขั้นตอนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.6 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.7 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์
 - 2.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำประพันธ์
 - 2.2 ประเภทและลักษณะของคำประพันธ์
 - 2.3 การแต่งโคลงสี่สุภาพ
 - 2.4 เทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งโคลงสี่สุภาพ
 - 2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์
 - 2.6 การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์
 - 2.7 การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป

1.1 ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูป เป็นการจัดระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ผลิตบทเรียนสำเร็จรูปอาจจะสร้างมาในลักษณะของเครื่องมือที่เรียกว่าเครื่องช่วยสอนหรือในลักษณะตำราหนังสือหรือแบบเรียนที่เรียกว่าแบบเรียนสำเร็จรูปหรืออาจจะสร้างในลักษณะอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการใช้งาน ในบทเรียนโปรแกรมนั้นจะเป็นการเรียนตามลำดับจากง่ายไปหายาก โดยจะประกอบไปด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด คำสั่ง คำเฉลยและการให้กำลังใจผู้เรียนสำหรับความหมายของคำว่า บทเรียนโปรแกรมนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พจนานุกรมการศึกษา ของกู๊ด (Good. 1973:306) ได้ให้ความหมายของบทเรียน โปรแกรมไว้ว่าหมายถึง บทเรียนที่นำมาใช้ในรูปแบบของสมุดแบบฝึกหัด ตำราเรียน เครื่องกลหรือเครื่องประดิษฐ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุระดับของการกระทำที่ระบุไว้ดังนี้

1. เนื้อหาของบทเรียน ถูกจัดแบ่งออกเป็นกรอบ
2. ในแต่ละลำดับขั้นของบทเรียนจะมีคำถามอยู่หนึ่งคำถาม หรือมากกว่านั้นและจะกระทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในทันทีทันใด แม้ว่าจะตอบคำถามถูกหรือผิดก็ตาม
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนก้าวหน้าไปตามความสามารถของตนไม่ว่าจะเรียนแบบเอกัตบุคคลหรือเรียนเป็นกลุ่ม

ชม ภูมิภาค (2521:11-12) ได้ให้ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ว่า หมายถึงการเรียนการสอนที่แบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ และต่อเนื่องกันไปตามลำดับ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสอนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน เนื้อหาที่เรียนจะแบ่งเป็นตอนย่อยๆ แต่ละตอนเรียกว่า“กรอบ”ซึ่งผู้เรียนจะต้องอ่านและทำการตอบสนองแต่ละกรอบเป็นลำดับต่อเนื่องกันไปหลายกรอบจนบรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ เมื่อผู้เรียนตอบสนองแต่ละกรอบผู้เรียนก็จะรู้ว่าตอบถูกหรือตอบผิดหากตอบถูกเน้นย้ำ หากตอบผิดก็จะมีคำตอบที่ถูกซึ่งทำหน้าที่แก้คำตอบที่ผิด

เบรื่อง กุมุท (2527:2) กล่าวว่าบทเรียนสำเร็จรูป หมายถึง ลำดับประสบการณ์ที่จัดวางไว้สำหรับผู้เรียนไปสู่ขีดความสามารถ โดยอาศัยหลักความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าและการตอบสนองซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพ

ประหยัด จิระวรพงศ์(2528:223-224) ได้ให้ความหมายว่า บทเรียนสำเร็จรูปหมายถึง บทเรียนที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเรียนเป็นลำดับทีละน้อยๆ โดยการตอบปัญหาและการตรวจคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตน

นอกจากนั้น จากอบ(Jacob. 1966:1) ได้อธิบายถึงลักษณะบทเรียนสำเร็จรูปไว้ว่ามีการเรียงเนื้อหาเป็นความรู้ย่อยๆ เรียงไว้เป็นลำดับเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนโดย ผู้เรียนจะต้องตอบสนองความรู้แต่ละข้อความที่กำหนดไว้ โดยในการตอบสนองของผู้เรียนจะได้รับการเสริมแรงและทราบผลทันที

สรุปได้ว่า ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป จะมีการกำหนดจุดประสงค์ไว้อย่างชัดเจนและเนื้อหาจะถูกแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ โดยมีการเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะสามารถทราบผลการตอบคำถามของตนเองทันที เมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาสามารถย้อนกลับ มาศึกษาใหม่ได้อีกโดยไม่จำกัดในเรื่องของเวลา

1.2 คุณค่าของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปมีคุณค่าหลายด้าน จากการสรุปของนักเทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น ประหยัด จีระวรพงศ์ (2522:157) ; ชม ภูมิภาค (2528:118)

1. ช่วยเหลือและส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ ช่วยทำให้บทเรียนง่ายขึ้น
2. บทเรียนสำเร็จรูปสามารถเก็บไว้เป็นตำราอ้างอิงได้
3. ช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้ามาศึกษาในสถานบันการศึกษาใช้ศึกษาด้วยตนเองได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่แห่งใด และใช้เวลานานเท่าใดก็ได้ตามความพอใจของผู้เรียน
4. ช่วยเสริมบทเรียนให้กับผู้ที่เรียนรู้ช้าหรือขาดเรียนให้สามารถเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นๆ ได้ด้วย
5. มีการเสริมแรงเกิดขึ้นเนื่องจากการทราบผลตอบสนองในทันทีทันใด ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจและความสนใจแก่ผู้เรียน
6. ประหยัดเวลาเพราะผลจากการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปสามารถสอนเนื้อหาได้มากกว่าวิธีการสอนอื่นๆ และใช้เวลาน้อยกว่า
7. ช่วยแบ่งเบาภาระของครูในการสอนข้อเท็จจริงต่างๆ
8. ช่วยให้ผู้สอนพ้นจากความจำเจในการสอน
9. บทเรียนสำเร็จรูปบางชนิดมีสื่อประกอบหลายรูปแบบ เช่น มีรูปภาพ ช่วยให้ผู้เรียนใช้ประสาทสัมผัสได้หลายทาง ทำให้จำได้ง่าย และยากแก่การลืม
10. การถ่ายถอดเริ่มจากง่ายไปหายาก ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทุกระดับ ตามเนื้อหาบทเรียนได้เป็นการตอบสนองในเรื่องความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาชนิดหนึ่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามความสามารถและยังช่วยแก้ปัญหาคาดแคลนครูผู้สอนได้อีกด้วย

1.3 คุณลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป

ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป คือ การจัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วนย่อยๆ จัดลำดับเป็นเหตุเป็นผล เริ่มจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะได้เรียนไปที่ละขั้นตอน และจะได้รับบทเรียนไปที่ละน้อย และหลังจากศึกษาแต่ละขั้นย่อยแล้วก็มีกาให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนองอาจจะเป็นการตอบคำถามหรือแก้ปัญหาโจทย์ แต่ละขั้นย่อยนี้เรียกว่า กรอบ เมื่อตอบคำถามแล้วก็จะมีคำตอบที่ถูกต้องให้ตรวจสอบว่าทำไปนั้นถูกต้องหรือไม่บทเรียนสำเร็จรูปนี้แต่ละกรอบจะมีส่วนประกอบ ที่สำคัญๆ ซึ่งอรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2528:86-87) ได้อธิบายถึงส่วนประกอบแต่ละกรอบว่ามีส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เรียกว่า ส่วนที่เป็นเหมือนสิ่งเข้าได้แก่ เนื้อหาที่ให้ผู้เรียนอ่านหรือศึกษา

ส่วนที่ 2 เรียกว่า ส่วนที่เป็นการตอบสนองเป็นส่วนที่ เป็นคำถามหรือโจทย์เพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามหรือโจทย์นั้น

ส่วนที่ 3 เรียกว่า ส่วนที่ให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบคำตอบซึ่งส่วนนี้เองที่ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ ภูมิปัญญาในการเรียนซึ่งอาจเรียกว่า เป็นตัวเสริมแรง เพราะถ้าผู้เรียนตรวจสอบพบว่าคำตอบถูกต้อง ก็แสดงว่าเขาได้รับการเสริมแรง ทำให้มีผลให้เขาพยายามเรียนต่อไป ผู้เรียนจะต้องศึกษาแล้วตอบคำถามตรวจสอบผลไปเรื่อยๆ ตั้งแต่กรอบแรกถึงกรอบสุดท้าย จนกว่าจะได้ความรู้ความเข้าใจทั้งหมดในแต่ละชั้นย่อยนั้นผู้เรียนจะได้เนื้อหาความรู้มากพอที่จะตอบคำถามได้ นอกจากนี้จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของแต่ละคำตอบจะชี้แนวทางให้ผู้เรียนศึกษาได้ถูกต้อง

กิตติศักดิ์ เสมารมมานนท์ (2531:36-37) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาถูกแบ่งออกเป็นชั้นย่อยๆ ซึ่งเรียกว่า “กรอบ” และกรอบเหล่านี้จะเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยมีขนาดแตกต่างกันตั้งแต่ประโยคหนึ่งจนถึงข้อความตอนๆ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนไปทีละน้อยๆ จากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่ความรู้ใหม่ เป็นการสร้างความสนใจของนักเรียนไปในตัว

2. ภายในแต่ละกรอบจะต้องให้นักเรียนมีการตอบสนอง เช่น ตอบคำถาม หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ทำให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาจากการที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของบทเรียน

3. นักเรียนได้รับการเสริมแรงย้อนกลับทันที คือ จะได้ทราบคำตอบที่ถูกต้องทันทีซึ่งทำให้นักเรียนทราบว่า คำตอบของตนถูกหรือผิด และสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดของตนได้ทันที

4. การจัดเรียงลำดับหน่วยย่อยๆ ของบทเรียน ต้องต่อเนื่องกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก การนำเสนอเนื้อหาในแต่ละกรอบ ควรลำดับขั้นตอนของเรื่องให้ชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ และทำให้ผู้เรียนตอบสนองเรื่องนั้นโดยตรง

5. ผู้เรียนต้องปฏิบัติหรือตอบคำถามแต่ละกรอบไปตามวิธีที่กำหนดให้

6. ผู้เรียนค่อยๆ เรียนเพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ ทีละขั้น

7. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลา การใช้เวลาศึกษาบทเรียนนั้นขึ้นอยู่กับสติปัญญาและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

8. บทเรียนสำเร็จรูปได้ตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะไว้แล้วมีผลทำให้สามารถวัดได้ว่าบทเรียนนั้นๆ ได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่

9. บทเรียนสำเร็จรูปยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นเกณฑ์ ดังนั้นต้องนำเอาบทเรียนที่เขียนขึ้นไปทดลองกับผู้ที่สามารถใช้บทเรียนนั้นได้ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้นก่อนจะนำไปใช้จริง กล่าวโดยสรุปแล้ว บทเรียนสำเร็จรูปยึดหลักพื้นฐานของทฤษฎีการวางเงื่อนไขดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนในการเรียน คือ เป็นผู้ลงมือกระทำบทเรียนนั้นด้วยตนเองผู้เรียนจะต้องกระทำการตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บทเรียนได้จัดสถานการณ์ไว้ ดังนั้นผู้เรียนจะเฉื่อยชาไม่ได้

2. การตอบสนองนั้นจะได้รับการเสริมแรงเมื่อเกิดการเรียนรู้ หรือมีพฤติกรรมตอบสนองที่ถูกต้องนั้นก็คือ ในส่วนที่เป็นคำตอบที่ถูกต้อง ของแต่ละกรอบนั้นเปรียบเหมือนกับเป็นตัวเสริมแรง ซึ่งถ้าผู้เรียนตอบถูกเขาก็จะทราบผลได้ทันที บทเรียนสำเร็จรูปนี้ ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนตามลำพังได้และก้าวไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง

จากคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดลำดับหน่วยย่อยๆ ของบทเรียนต้องต่อเนื่องกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก การนำเสนอเนื้อหาในแต่ละกรอบ ควรลำดับขั้นตอนของเรื่องให้ชัดเจนและง่ายต่อการเข้าใจและทำให้ผู้ตอบสนองเรื่องนั้นได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 รูปแบบและประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปมีแบบที่แตกต่างกัน เนื่องจากใช้สื่อในการถ่ายทอดสาระการเรียนรู้แตกต่างกัน ซึ่ง อาคม จันทรสุนทร และเชาวลิต ชำนาญ (2521:202) ได้อธิบายความแตกต่างของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปมีความแตกต่างกันเพราะอาจใช้สื่ออย่างใดก็ได้ เช่น อาจเป็นรูปหนังสืออ่านเป็นเทปบันทึกเสียงให้ฟังเป็นรายการทางโทรทัศน์ วิดีโอ फिल्मสตริป ใช้ชมหรืออาจเป็นเครื่องกลก็ได้

บทเรียนสำเร็จรูปต้องอาศัยสื่อในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาแก่ผู้เรียนซึ่งบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ (2519:19) ได้อธิบายเกี่ยวกับสื่อที่ใช้กับบทเรียนสำเร็จรูป ว่าบทเรียนสำเร็จรูปจะใช้กับสื่อ 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. เครื่องสอน เป็นเครื่องหรือสื่อประดิษฐ์ขึ้นมาสำหรับใช้กับบทเรียน ตัวเครื่องมีรูปร่างลักษณะต่างกันไป มักใช้กับไฟฟ้า เพราะส่วนใหญ่เป็นเครื่องอิเล็กทรอนิกส์บทเรียน อาจจะเป็นบันทึกในแผ่นกระดาษ สไลด์ फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียงฟิล์ม หรือจะเป็นบัตรใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อนำมาใช้กับเครื่องสอน ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้โดยปฏิบัติ ตามคำแนะนำหรือขั้นตอนที่เครื่องสอน หรือบทเรียนสั่งให้ทำ

2. หนังสือเรียนสำเร็จรูป คือ บทเรียนสำเร็จรูปที่ปรากฏเป็นรูปเล่มหนังสือหรือหน้ากระดาษหลักการก็คือ นำบทเรียนมาย่อเป็นหน่วย ข้อหรือกรอบเริ่มต้นจากง่ายไปหายาก นักเรียนสามารถทราบคำตอบได้ทันที แล้วจึงเข้าไปเรียนหน่วยหรือข้อต่อไปหนังสือบทเรียนสำเร็จรูป อาจจะเรียงกันตามลำดับหน่วย ข้อ หรืออาจจะเป็นหนังสือสลับหน้าก็ได้ เมื่ออ่านไปถึงหน่วยใดข้อใดข้อหนึ่งแล้วหนังสือจะมีคำสั่งให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนหน้าใดหน้าหนึ่งโดยที่ไม่ต้องเรียงหน้ากัน

บทเรียนสำเร็จรูปจะถูกนำมาสร้างในลักษณะต่างๆ กันตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์ เช่น ในลักษณะของเครื่องช่วยสอน หรือบทเรียนสำเร็จรูป ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะใดก็ตาม บทเรียนสำเร็จรูป จะมีลักษณะที่สำคัญ ซึ่งบุญเกื้อ ครอบหาเวช (2530:31-32) ได้กล่าวไว้ว่า

1. กำหนดวัตถุประสงค์เอาไว้อย่างชัดเจนและสามารถวัดได้จริง
2. เนื้อหาวิชาจะถูกแบ่งออกเป็นหน่วยเล็กๆ หรือย่อยๆ แล้วนำมาจัดลำดับแต่ละชั้น หน่วยย่อยๆ นั้นเรียกว่า กรอบ (Frame) แต่ละกรอบอาจจะมีความสั้นยาวแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม
3. จัดเรียงลำดับกรอบของบทเรียนควรต่อเนื่องจากง่ายไปหายากและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีการย้ำทวน และให้ผู้เรียนได้ทดสอบกับตนเองตลอดเวลา
4. ผู้เรียนมีโอกาสดบสนองหรือมีส่วนร่วมในการเรียนจากกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกรอบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา และมีทักษะในเรื่องที่เรียน
5. มีการให้ข้อมูลย้อนกลับทันที ผู้เรียนสามารถตรวจสอบคำตอบด้วยตนเองได้ทันทีจากคำตอบและอาจมีคำอธิบายเพิ่มเติมให้ด้วย
6. มีการเสริมแรงทุกระยะขั้นตอนที่สำคัญเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและต้องการเรียนต่อไป การเสริมแรงนี้อาจอยู่ในรูปของคำชม หรือการที่ผู้เรียนรู้ว่าตนเองทำได้ดีถูกต้องแล้ว
7. ไม่จำกัดเวลาในการเรียน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาเรียนตามความสามารถของแต่ละคน คนอ่อนอาจใช้เวลามากกว่าคนเก่ง แต่ก็สามารถเรียนได้สำเร็จเช่นกัน
8. มีการวัดผลที่แน่นอน คือ มีการทดสอบย่อยก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเกิดความก้าวหน้าในการเรียน

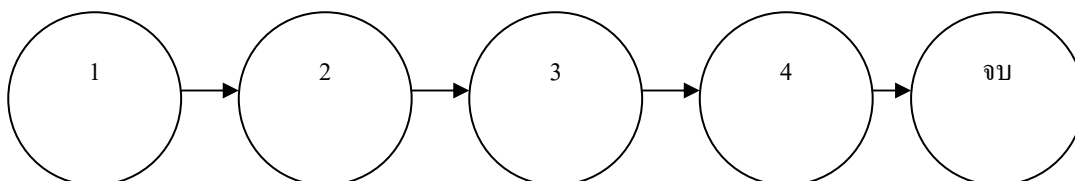
ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูปมีหลายประเภท แต่ที่นิยมใช้กันมากมี 2 ประเภท คือ

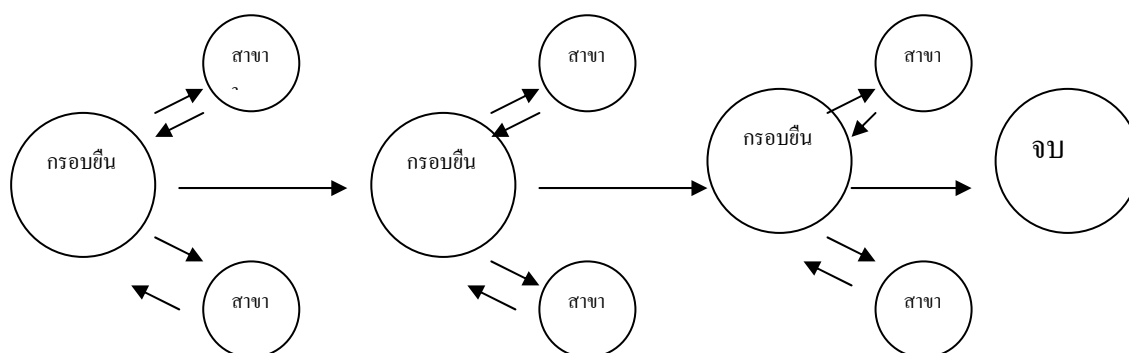
1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบลิเนียร์ หรือแบบเส้นตรง เป็นบทเรียนสำเร็จรูป ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนหรือกระทำการตอบสนองเหมือนกันทุกคนและต้องศึกษาทุกกรอบของบทเรียนเหมือนกัน บทเรียนสำเร็จรูปจะถูกจัดเรียงไว้ตาม ลำดับเพื่อให้ผู้เรียนก้าวไปเป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายากจนกระทั่งจบบทเรียน ลักษณะเด่นของบทเรียนชนิดนี้คือ ผู้เรียนจะต้องทำตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้ายตามลำดับ จะข้ามกรอบใดไม่ได้ ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะระดับสติปัญญาต่างกันก็ต้องทำเหมือนกัน ความแตกต่างที่ปรากฏออกมาคือ เรื่องระยะเวลาที่ใช้ในบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงนั้น จะแบ่งออกตามลักษณะของวิธีการตอบสนองต่อบทเรียน ได้ 2 ลักษณะคือ

1.1 ให้ผู้เรียนสร้างคำตอบเอง

1.2 ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องจากตัวเลือกที่กำหนดให้

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขาหรือแบบกึ่ง การใช้บทเรียนแบบสาขา เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกตอบได้หลายทาง และในทางที่ผู้เรียนแต่ละคนเดินขึ้นอยู่กับผลการตอบสนองของเขา ที่กระทำต่อบทเรียนแต่ละกรอบ บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขาประกอบด้วยกรอบย่อย ซึ่งเป็นลำดับที่แท้จริงของบทเรียนแต่ละกรอบ ถ้าผู้เรียนตอบถูก ผู้เรียนก็จะเดินไปตลอดกรอบย่อย โดยไม่แวะออกนอกทาง ส่วนกรอบสาขานั้นใช้อธิบายว่าที่ผิดนั้นทำไมจึงผิด หลังจากอธิบายเหตุผลแล้วก็ส่งผู้เรียนกลับไปหน้าเดิมที่ผ่านมาและพยายามเลือกคำตอบใหม่ (ชม ภูมิภาค. 2524:118-119)

1.5 หลักการและขั้นตอนในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป มีผู้เสนอแนวทางหลายท่าน เช่น ชม ภูมิภาค (2524:120 -121) ได้อธิบายถึงขั้นตอนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

1. ขั้นเตรียมแบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือ

1.1 เลือกชื่อเรื่องโดยเลือกในเนื้อหาวิชาที่ผู้เขียนมีความรู้ในเรื่องนั้น

1.2 เตรียมเค้าโครงเนื้อหา โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดที่จะเสนอและผู้เขียน

บทเรียนต้องสามารถรวบรวมความรู้ในเนื้อหาวิชาให้ครบถ้วน

1.3 กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.4 สร้างแบบทดสอบสำหรับวัดพฤติกรรมเบื้องต้น ซึ่งคะแนนของแบบทดสอบจะบอกให้รู้ว่าควรเริ่มที่บทเรียนตอนใด แบบทดสอบนี้ควรมีหลายพฤติกรรม

1.5 สร้างแบบทดสอบสำหรับวัดพฤติกรรมขั้นสุดท้าย เพื่อรู้ว่าผู้เรียนได้รับความรู้จากบทเรียนสำเร็จรูปแล้ว

2. ขั้นตอนการเขียนบทเรียน

2.1 เสนอเนื้อหาในรูปกรอบต่างๆ โดยกรอบหนึ่งๆ ก็คือเนื้อหาวิชาย่อยๆ ซึ่งจะให้ผู้เรียนสนองตอบต่อสิ่งเร้าในขั้นต่างๆ ที่ผู้เขียนบทเรียนสร้างขึ้น เพื่อนำผู้เรียนไปถึงจุดมุ่งหมาย โดยอาศัยหลักความสัมพันธ์ระหว่างการเร้าและการตอบสนอง

2.2 ให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างเข้มข้นโดยถือหลักว่าผู้เรียนจะยอมรับในเนื้อหาที่ตอบถูกเท่านั้น

2.3 มีการยืนยันหรือตรวจแก้การตอบสนองของผู้เรียนลักษณะบทเรียนสำเร็จรูปจะมีการเปรียบเทียบคำตอบที่ถูกกับคำตอบที่ผิด เมื่อผู้เรียนพบว่าการตอบสนองนั้นถูกต้องจะได้รับการยืนยัน แต่ถ้าการตอบสนองผิดก็จะได้รับคำตอบที่ถูกต้อง

2.4 วิธีการ การปูพื้นนี้เป็นเครื่องชี้ในกรอบต่างๆ ของบทเรียนเพื่อนำไปสู่การสนองตอบที่ถูกต้อง

2.5 การจัดลำดับขั้นของกรอบต่างๆ เช่น คำจำกัดความและการวิเคราะห์พฤติกรรม บทเรียนที่ต้องการสอน นอกจากนั้นยังจะขึ้นอยู่กับภาวะการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับภารกิจต่างๆ ซึ่งได้แก่การแยกแยะและสรุป จะเกิดขึ้นพร้อมกันระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองและการเสริมแรง

3. ขั้นตอนการทดลอง

3.1 ขั้นตอนนี้เป็นการร่างจากต้นฉบับ ซึ่งอาจเป็นแผ่นๆ เพื่อให้นักเรียนอ่านด้านหนึ่ง และตอบสนองตอบอีกด้านหนึ่ง ในขั้นนี้เป็นการนำบทเรียนไปทดลองกับเด็กคนเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อนำไปทดลองกับเด็กคนอื่นต่อไป

3.2 แก้ไขฉบับร่าง เป็นการนำฉบับร่างจากต้นฉบับมาปรับปรุงแก้ไขในแง่มุมมองต่างๆ เพื่อให้ได้บทเรียนที่ดี

3.3 ทดสอบฉบับร่างที่แก้ไขแล้ว และพิจารณาแก้ไขอีกครั้งหลังจากแก้ไขในข้อ 3.2 แล้วนำไปทดสอบกับผู้เรียนจำนวน 15 – 40 คน หรือมากกว่า แล้วนำกลับมาปรับปรุงอีกครั้ง โดยถือเกณฑ์มาตรฐานให้มีอัตราผิดพลาดเพียง 20 เปอร์เซ็นต์

สรุปรูปแบบและประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ว่าการเลือกรูปแบบและการจัดประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป ต้องศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สามารถนำมาประยุกต์เป็นนวัตกรรมประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสืออ่าน เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป ฯลฯ อันส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ไปตามที่คาดหวัง

1.6 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปจะยึดเอาทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้เป็นหลักหลายทฤษฎีด้วยกัน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ แบบ S-R Theory นำมาสร้างบทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน โดยใช้หลักการเสนอแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนการที่เรียกว่า การวางเงื่อนไข หลักการของการวางเงื่อนไขซึ่งใช้เป็นพื้นฐานของการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปถือเอาความ สัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองเป็นหลัก สิ่งเร้าจะเป็นอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดหรือยังผลให้มีปฏิกิริยาจากอินทรีย์

หลักการของสกินเนอร์ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปมีดังนี้

1. วางเงื่อนไขการกระทำให้ผู้เรียนตอบสนอง
2. คำตอบต้องให้ตรงกับคำถาม
3. ถ้าตอบถูกจะได้รับการเสริมแรง
4. คำถามจะมีลำดับจากง่ายไปหายาก เกิดการเรียนรู้บทเรียนที่ยากขึ้นตามลำดับ

(ชม ภูมิภาค. 2524:115 – 116)

ธีรชัย บุรณโชติ (2532:9-10) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทฤษฎีหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูปคือทฤษฎีความต่อเนื่องของ ธอร์นไดค์ มีการวางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. สถานการณ์ที่เป็นปัญหาจะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา
2. ผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองหลายอย่างเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ
3. ปฏิกิริยาตอบสนองที่ไม่ทำให้เกิดความพอใจจะถูกตัดทิ้งไปหรือลดปฏิกิริยาการตอบสนองนั่นเอง

นอกจากนี้ บุญเกิด ควรหาเวช (2530:30-31) ยังได้กล่าวไว้ว่า ธอร์นไดค์ ได้ตั้งทฤษฎีการเรียนรู้ขึ้น 3 ข้อ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ได้แก่

1. กฎแห่งผล (Law of Effect) ได้กล่าวถึง การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทั้งสองสิ่งนี้จะเชื่อมโยงกันได้ ถ้าสามารถสร้างสภาพอันพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนได้ซึ่งอาจจะต้องการเสริมแรง เช่น การรู้ว่าตอบคำถามได้ถูกต้องหรือการได้รางวัล เป็นต้น
2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การที่ผู้เรียนได้กระทำซ้ำหรือทำบ่อยครั้งจะเป็นการช่วยเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ที่มั่นคงขึ้น ฉะนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยขึ้นอยู่กับทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกหัดในเรื่องที่เรียนนั้นตามความเหมาะสมด้วย
3. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เมื่อร่างกายพร้อมที่จะกระทำเมื่อได้ทำย่อมเป็นที่พึงพอใจแต่ถ้าไม่มีโอกาสที่จะกระทำย่อมไม่พอใจในทางตรงกันข้าม ถ้าร่างกายไม่พร้อมที่จะกระทำแต่ถูกบังคับให้ต้องกระทำก็จะเกิดความไม่พอใจเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปนั้นมีประโยชน์มาก และเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองซึ่งบทเรียนนั้นจะมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ โดยมีการเสริมแรงและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน โดยอาศัยทฤษฎีทางจิตวิทยามาใช้ และมีการวางเงื่อนไขให้ผู้เรียนตอบคำถามให้ตรงกับคำตอบที่กำหนดไว้

ประโยชน์ของบทเรียนสำเร็จรูป

1. นักเรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง และดำเนินไปตามความสามารถของตนเองคล้ายกับนักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนกับครูแบบตัวต่อตัว
2. ช่วยให้ครูทำงานน้อยลง เกี่ยวกับการสอนข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อจะได้นำเวลา ไปใช้ในการเตรียมบทเรียนอื่นๆ ยากยิ่งขึ้นซึ่งก้าวหน้าไปอีก
3. ผู้เรียนตอบผิดก็ไม่มีผู้อื่นเยาะเย้ย เพราะไม่มีผู้อื่นเห็น เมื่อผิดแล้วก็สามารถจะแก้ความเข้าใจผิดของตนได้ทันที
4. สนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. เป็นการแก้วิธีการศึกษาในปัจจุบัน ที่นิยมการทำงานเป็นกลุ่ม และสนใจเนื้อหาวิชาน้อยไป
6. แก้ปัญหาการขาดแคลนครู เพราะครูคนเดียวอาจจะควบคุมนักเรียนให้เรียน

บทเรียนสำเร็จรูปได้ควรวละหลายสิบคน

ดร.ณี เชาวนหมื่นไวย (2548:17) กล่าวว่า iva การสอนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปหรือใช้เครื่องสอนนั้น บางครั้งผู้เรียนจำเป็นต้องพึ่งสิ่งอื่นมาประกอบ เพื่อความกระจ่างชัดในเนื้อหาวิชา นอกเหนือไปจากความรู้เบื้องต้นที่มีอยู่ในบทเรียนสำเร็จรูป เพราะว่าผู้เรียนแต่ละคนย่อมจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กฉลาดอาจจะเรียนได้รวดเร็ว เด็กปัญญาทึบหรือเรียนช้าอาจจะเรียนบทเรียนสำเร็จรูปไม่ได้ก็มี ดังนั้นผู้สอนต้องให้คำแนะนำชี้แจงเพิ่มเติม และใช้สิ่งอื่นประกอบเนื้อหาวิชาที่ยากยิ่งจำเป็นมาก บทเรียนสำเร็จรูปจำนวนมากที่จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีพื้นฐานทางการศึกษาบาง อย่าง เช่น สไลด์ เทปเสียง ภาพยนตร์และอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการ เพราะวัสดุทัศนศึกษาเหล่านี้ จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือความรู้ที่บรรจุในเครื่องสอนหรือบทเรียนสำเร็จรูป ดังนั้นความรู้ที่ได้จากทัศนศึกษาอุปกรณ์จึงเป็นต้นตอหรือแหล่งความรู้พื้นฐานและใช้เครื่องสอนหรือบทเรียนสำเร็จรูป ทำหน้าที่วัดผลหรือเป็นเครื่องทดสอบความรู้ที่ได้ในชั้นปลาย

การใช้บทเรียนสำเร็จรูปหรือเครื่องสอนหรือคอมพิวเตอร์นับว่าเป็นการนำเอาเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้ให้เห็นแนวทางของการสอนแบบใหม่ชนิดตัวต่อตัว ที่ใช้ได้กับเนื้อหาวิชาหลายแขนง แต่แขนงที่ใช้ได้เหมาะสมที่สุด ได้แก่ การสะกดคำ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปศึกษาและวิชาอื่นๆ ที่มีลักษณะวิชาดำเนินไปตามลำดับขั้นของตรรกศาสตร์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทเรียนสำเร็จรูปหรือเครื่องสอนนี้นับว่าเป็นบรรยากาศอันใหม่ของเทคโนโลยีก้าวหน้าทางการศึกษาที่ก่อให้เกิดการสอนแนวใหม่ ที่ทำท่ายให้ผู้เรียนรู้สิ่งที่ต้องการด้วยตนเอง

1.7 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป

เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต (2528:290-291) ได้กล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะนำสื่อที่สร้าง ไปใช้ควรทดลองแก้ไขปรับปรุงให้ได้มาตรฐานเสียก่อน เพื่อให้ทราบว่าสื่อนั้นมีคุณภาพเพียงใด มีสิ่งใดที่ยังบกพร่องอยู่ ซึ่งการประเมินนี้ไม่ใช่ประเมินผลผู้เรียน แต่เป็นการประเมิน ผลสื่อโดยการนำสื่อไปทดลองใช้กับคนหลายๆ คน หลายๆ กลุ่ม แล้วจึงเผยแพร่ นำออกใช้จริง เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อนั้นอาจจะกำหนดเป็น 90/90 หรือ 85/85 หรือ 80/80 ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะวิชาการที่จะกำหนดเกณฑ์เท่าใดนั้นไม่ได้กำหนดขึ้นเองตามใจชอบ แต่ควรจะเป็นผลมาจากการทดลองใช้ก่อน ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 80/80 ซึ่งหมายความว่า 80 ตัวแรกเป็นคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดโดยเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วน 80 ตัวหลังเป็นคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยเฉลี่ยร้อยละ 80

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป

งานวิจัยในประเทศ

ทัศนดา กว้านสกุล (2540:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูป และหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่สร้างขึ้น เรื่องราชาธิราชตอนปลายประกายมาศ โดยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวรรคค่อนันตวิทยา จังหวัดสุโขทัย จำนวน 100 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นจะใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 เพราะทำได้ถึง 93.44/91.35 และความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัชดา ขำครุฑ (2540:บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ระดับชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปและการสอนตามคู่มือครู พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความสนใจในวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ความสนใจในวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ัญญา ตันติขวลิต (2541) ศึกษาการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องการเขียนภาพยานี 11 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประถมฐานบินกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องการเขียนภาพยานี 11 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 92.66/92.34 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนบทเรียนสำเร็จรูป สูงกว่าก่อนเรียนบทเรียนสำเร็จรูป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นันทิยา สุวรรณรัตน์ (2544) การเปรียบเทียบความสามารถในการรับสารและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปและการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถในการรับสารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสนใจ ในการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการรับสารของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังทางทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ความ สนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ความสามารถในการรับสารของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) ความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชลอรัตน์ ศิริเขตรกรณ์ (2545) การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องไวยากรณ์และการผันอักษร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องไวยากรณ์ และการผันอักษร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ไวยากรณ์และการผันอักษร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ 89.27/91.22 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีและคุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดี

สุภาภรณ์ ระยงค์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ผลการศึกษาค้นคว้า ได้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 มีคุณภาพจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพ 90.30/88.70

จุฬารัตน์ มีสูงเนิน (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำราชาศัพท์ สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษา เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องคำราชาศัพท์สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ได้บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องคำราชาศัพท์ สาระการเรียนรู้หลักการใช้ภาษา สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพ 96.40/94.30 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85

อังสุธร อ่อนสำลี (2548) การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง มาตรฐานสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 โดยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง มาตรฐานสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ 91.71/93.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สืบวงศ์ ชื่นสมบัติ (2549) ศึกษาผลการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง อักษรไทย อักษรวิธ และชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในด้านการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป ได้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่องอักษรไทย อักษรวิธ และชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่าคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออยู่ในระดับดีและบทเรียนมีประสิทธิภาพ 91.03/91.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในด้านการทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนสำเร็จรูป พบว่า ผู้เรียนที่ศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง อักษรไทย อักษรวิธ และชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม มีจำนวนร้อยละ 90.00 ของผู้เรียนทั้งหมด

งานวิจัยต่างประเทศ

มิลเลอร์ (Miller. 1996:266) ได้ศึกษาพัฒนาการในบทเรียนสำเร็จรูปใน 3 ปีที่ผ่านมา การวิจัยนี้เน้นการผจญภัยในบทเรียนสำเร็จรูป โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการออกแบบการสอน การประเมินค่าและการดำเนินการใช้บทเรียนสำเร็จรูปปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นภาพในส่วนที่เป็นโครงการที่เป็นจริง และสอดแทรกความรู้ต่างๆ ในการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป

ย้ง (Yong. 1997:2985) ได้ศึกษาวิจัยทดสอบการใช้การสอนความเข้าใจโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้มัลติมีเดีย เพื่อการสอนวิชาคณิตศาสตร์เบื้องต้น สำหรับอาจารย์ เพื่อใช้ทดสอบนักเรียนก่อนการสอนสำหรับการเตรียมการ ผลของการใช้ภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร สามารถอธิบายให้เป็นที่เข้าใจ และช่วยเพิ่มทักษะการจำในวิชาคณิตศาสตร์ได้ สื่อชนิดนี้เหมาะสำหรับเป็นอุปกรณ์ในการเรียนการสอนได้

พาสซานันตี (Passanante. 1979:56) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการสอนสะกดคำ โดยการ ใช้การสอนแบบตามลำดับอักษร (I.T.A.) และแบบตามลำดับอักษรเดิมกับนักเรียนในระดับ 1 ถึง ระดับ 7 แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการสะกดคำ โดยใช้แบบทดสอบการอ่านหนึ่งฉบับ และแบบทดสอบ การเขียนสะกดคำสองฉบับ พบว่า ผลการสอนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อศึกษาค้นคว้าความ สัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการสะกดคำนั้น มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติและยังให้ความคิดเห็นว่า การสะกดคำนั้นช่วยการอ่านและการเขียนได้ดีด้วย

เคทลี (Kathleen. 1999) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในห้องเรียน วิทยาศาสตร์เกิดผลอย่างไร โดยมีจุดเน้นของการศึกษาวิจัยที่ผลจากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอนในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยนี้พบว่า การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนใน ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ครู ผู้สอนจะต้องเลือกใช้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์หลายชิ้น ยังนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในห้องเรียน วิทยาศาสตร์ ให้ การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทางวิทยาศาสตร์นี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ นักเรียนสามารถรับรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเกี่ยวกับระบบสุริยะจักรวาลที่ได้มาตรฐานตามหลักของ APA ผลลัพธ์ จากการทดลองใช้แสดงให้เห็นว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์

จากงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนำบทเรียนสำเร็จรูป ที่สร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ไปใช้นั้นย่อมส่งผลที่ดีทั้งกับผู้เรียนและครู ผู้สอนได้โดยตรงซึ่งบทเรียนสำเร็จรูป เป็นสื่อการสอนที่มีความสำคัญสามารถนำไปประโยชน์ มาใช้กับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่บทเรียนสำเร็จรูปก็มีข้อจำกัดที่จะสามารถใช้สอนแทนครูได้โดยเด็ดขาดจะเห็นว่านักเรียนยังต้องการครูอยู่ แต่ผลดีของบทเรียนสำเร็จรูปคือช่วยให้นักเรียน ก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน และงานวิจัย บางฉบับยังแสดงผลให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีความสามารถในการเรียน สูงขึ้นดังนั้น จึงน่าที่จะทดลองวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปนี้ต่อไปเพื่อประโยชน์ ทางด้านการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ผลิตบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

2.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำประพันธ์

ความหมายร้อยกรองหรือคำประพันธ์

ชวน เพชรแก้ว (2519:216) ได้กล่าวถึงความหมายของร้อยกรองว่าบทประพันธ์ประเภท ร้อยกรองแต่เดิมเรียกกันหลายอย่าง เรียกว่า “กลอน” บ้าง เช่น ในลิลิตพระลอ กล่าวว่า “เกลากลอน”

แต่แต่งเป็นโคลงและร่าย เรียกว่า “กาพย์” แต่แต่งเป็นร่ายยาว เช่น กาพย์มหาชาติ บ้าง เรียกว่า “ฉันท” แต่แต่งเป็นร่ายและโคลง เช่น ลิลิตยวนพ่าย จึงเรียกรวมๆ ว่า “กาพย์กลอน” หรือ “กวีนิพนธ์” ต่อมา ประมาณปี พ.ศ. 2485 ในสมัยที่ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีรัฐบาลสนใจ เรื่อง วัฒนธรรมด้านต่างๆ มาก รวมทั้งด้านวรรณคดีได้ออกวรรณคดีสารเผยแพร่ความคิดและส่งเสริมการ แต่งหนังสือได้มีการใช้คำ “ร้อยแก้ว” และ “ร้อยกรอง” แพร่หลายในระยเวลานั้น จึงมีคำใช้เรียกประเภท ของวรรณกรรมว่าร้อยแก้วและร้อยกรอง

ในตำราฉันทลักษณ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2493:350–351) ได้กล่าวว่า โบราณเรียก คำประพันธ์ที่เป็น กลอน กาพย์ โคลง ฉันท ต่างๆ ว่า “บทกานท์” หรือ “คำกานท์” ซึ่งมักเอาไว้ทำย

ประกาศรี สีนอำไพ (2527:59) กล่าวว่า ร้อยกรอง คือ คำประพันธ์ชนิดต่างๆ ได้แก่ โคลง ฉันท กาพย์ กลอน ร่าย ลิลิต ใช้เรียกวรรณกรรมประเภทที่มีลักษณะบังคับในการแต่ง หรือมีการกำหนด คณะ โบราณเรียกว่า คำกานท์ หรือกวีนิพนธ์ ที่กวีใช้จินตนาการสร้างสรรค์ ขึ้นมาตามลักษณะคำ ประพันธ์ที่บัญญัติไว้ ในคำประพันธ์แต่ละชนิด

จากความหมายของร้อยกรองที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า ร้อยกรองเป็นคำประพันธ์ ชนิดต่างๆ โบราณเรียกว่า คำกานท์ บทกานท์ กวีวัจนะ หรือกวีนิพนธ์ ซึ่งมีลักษณะบังคับตาม กฎเกณฑ์ฉันทลักษณ์โบราณ หรือแบบแผนที่ผู้แต่งคิดขึ้นมา

คุณค่าของบทร้อยกรอง

นภาลัย สุวรรณธาดา (2526:40–47) ได้กล่าวถึงคุณค่าของร้อยกรองไว้ดังนี้

1. คุณค่าทางจิตใจ เป็นเครื่องระบายอารมณ์และพัฒนาจิตใจของผู้เขียน
2. คุณค่าทางสติปัญญา ผู้เขียนจะต้องฝึกฝนความคิดโดยใช้วิจารณญาณอันลึกซึ้งในการ เขียน เพื่อให้ได้เนื้อหาในร้อยกรองที่ประพันธ์ขึ้นมา
3. คุณค่าทางสังคม เมื่อผู้เขียนประสบความสำเร็จในการเขียนบทกวีจะเกิดความมั่นใจ ภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้นๆ สังคมยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถ
4. คุณค่าทางการสื่อสาร ทำให้กวีสามารถเล่าเรื่องราวหรือถ่ายทอดความในใจสู่ผู้อ่านโดย ผ่านสื่อต่างๆ

คุณค่าของร้อยกรองที่มีต่อผู้อ่าน มี 2 ประเภท คือ

1. คุณค่าต่อผู้อ่านเฉพาะบุคคล ได้แก่ คุณค่าในด้านจิตใจ คุณค่าในด้านสติปัญญาและ คุณค่าในด้านการปฏิบัติ บทร้อยกรองที่ไพเราะจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจของผู้อ่าน ให้มองโลกในแง่ดี มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อ่านได้โดยง่าย ทำให้เกิดความเข้าใจ เห็นใจ และปรารถนาจะช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นการยกระดับความคิดของผู้อ่านที่ต้องใช้วิจารณญาณในการ ไตร่ตรองตีความในความหมายของบทร้อยกรอง

2. คุณค่าต่อสังคมร้อยกรองเป็นสื่อทางวัฒนธรรม เป็นที่รวมของขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและความรู้สึกนึกคิดของคนทุกท้องถิ่น สามารถจะใช้ศึกษาค้นคว้าและควรแก่การอนุรักษ์สืบไป

สรุปได้ว่า ร้อยกรองมีคุณค่าต่อผู้แต่งและผู้อ่าน โดยที่ผู้แต่งได้ประโยชน์ในการแสดงออก เพื่อสนองตอบอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ส่วนผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินเจริญใจ และยังมีคุณค่าต่อสังคมในด้านของขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งผู้อ่านและสังคมได้รับนั่นเอง

2.2 ประเภทและลักษณะของคำประพันธ์

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2530:29) กล่าวถึงบทร้อยกรองหรือคำประพันธ์ไทยว่า ร้อยกรองของไทยมีหลายประเภท หากจัดตามลักษณะการแต่งจะได้ 5 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. กาพย์ แบ่งออกเป็น กาพย์ยานี กาพย์ฉบัง กาพย์สุรางคนางค์ กาพย์ขับไม้
2. กลอน แบ่งออกเป็น กลอนแปด กลอนหก ซึ่งจัดเป็นกลอนสุภาพ นอกจากนั้น กลอนยังมีรูปแบบที่นำไปแต่งเป็นดอกสร้อย สักวา เพลงยาว เสภา นิราศ กลอนบทละคร กลอนเพลงปฏิพากย์ ได้อีกหลายแบบและมีกลอนกลบทแบบต่างๆ อีกมาก

3. โคลง แบ่งเป็น โคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่ ซึ่งจัดเป็นโคลงสุภาพ แล้วยังมีโคลงตัน อีกหลายชนิดมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ได้แก่ โคลงกระทู้ โคลงกลอักษร และโคลงห้า หรือมณฑกคติ ที่ใช้ในประกาศแข่งน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

4. ฉันท์แบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น อินทริยเชียรฉันท์ ภูษงค์ปายาตฉันท์ วิชชุมมาลาฉันท์ มาถนวกฉันท์ วสันตดิถีฉันท์ อิทธิสังฉันท์ ฯลฯ เป็นต้น

5. ร่าย แบ่งเป็น ร่ายโบราณ ร่ายสุภาพ ร่ายฉันท์ และร่ายยาว

นอกจากนี้ยังมีการนำบทร้อยกรองบางประเภทมาแต่งรวมกัน เช่น ร่ายแต่งรวมกับโคลง เรียกว่า “ลิลิต” โคลงแต่งรวมกับกาพย์ เรียกว่า “กาพย์เห่เรือ” หรือ “กาพย์ห่อโคลง” เป็นต้น ซึ่งในการเขียนบทร้อยกรองก็ต้องมีการเลือกรูปแบบของบทร้อยกรองก่อนว่าน่าจะเป็นชนิดใด เช่น อาจเป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ หรือกลอน เป็นต้น

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2518:219) ได้อธิบายลักษณะที่ควรสังเกตของบทร้อยกรองไว้ เรียกว่า เนาวลักษณะ ดังนี้

1. คณะ เป็นลักษณะบังคับของบทร้อยกรองทุกประเภทกำหนดเกี่ยวกับรูปแบบของบทร้อยกรองแต่ละประเภทด้วยส่วนย่อยๆ ละไรบ้างคำที่เป็นส่วนย่อยของคณะ ได้แก่ บท บาท วรรค คำ เช่น กาพย์ยานี กำหนด คณะไว้ว่า 1 บท จะมี 2 บาท แต่ละบาทประกอบด้วย 2 วรรค วรรคแรกมี 5 คำ วรรคหลังมี 6 คำ ดังนี้ เป็นต้น

2. พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ อาจมีความหมายหรือ ไม่มีความหมายก็ได้ในการแต่งบทร้อยกรองเราถือว่าพยางค์ก็คือคำนั่นเอง บทร้อยกรองแต่ละประเภทมีการกำหนดพยางค์ไว้แน่นอนว่าแต่ละวรรคจะมีกี่พยางค์

3. สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้ใช้คำคล้องจองกัน เป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดในบท ร้อยกรองทุกประเภท นอกจากมีสัมผัสในบทร้อยกรองแล้วไทยเรายังนิยมมีสัมผัสในสำนวนและภาษิต ต่างๆ เช่น ชิงกีรีชา ช่างก็แรง เป็นต้น

4. คำเอก คำโท หมายถึง พยางค์ที่บังคับด้วยไม้เอกและไม้โทบังคับในร้อยกรอง ประเภท โคลง และร่าย

5. คำเป็น คำตาย คำเป็น หมายถึง คำที่ประสมด้วยสระเสียงยาวในมาตราแม่ ก กา รวมทั้งคำซึ่งประสมด้วยสระ อำ ไอ โอ เอ และคำที่ประสมสระเสียงสั้นหรือยาวในมาตราแม่กง กม เกย เกอว เช่น ตา ดี ไป ทำ เป็นต้น คำตาย หมายถึง คำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น หรือยาวในมาตรา แม่ กก กด กบ เช่น เอะอะ วิटक รูปภาพ เป็นต้น

6. เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียง ตามอักขรวิธีเป็นลักษณะสำคัญที่ บังคับในกลอนและกาพย์บางชนิด เสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียง ได้แก่ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจตุร

7. คำนำ หมายถึง คำที่ใช้ขึ้นต้นบทร้อยกรองบางประเภท เช่น กลอนบทละครขึ้นต้นด้วย เมื่อนั้น บัดนั้น

8. คำสร้อย คือ คำที่ใช้เติมลงท้ายวรรคบ้าง ท้ายบาทบ้าง ท้ายบทบ้างเพื่อความไพเราะ หรือเพื่อให้เต็มข้อความ เช่น พี่ อา ฮา ฯลฯ คำสร้อยส่วนใหญ่จะปรากฏในบทร้อยกรองประเภท โคลงและร่าย

2.3 การแต่งโคลงสี่สุภาพ

ประวัติความเป็นมาของโคลง

คำประพันธ์ประเภทโคลง ปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ในลิลิตโองการแช่งน้ำ ซึ่งเป็นวรรณคดีเล่มแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่งขึ้นเพื่อใช้ในพิธีถือน้ำพิพัฒน์ สัตยา สันนิษฐานว่าพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีเป็นผู้แต่ง

โคลงน่าจะมาจากคำกวีพื้นถิ่นไทยในสยามประเทศแต่โบราณกาลนี้เอง คือมาจากไทยฝ่าย เหนือ เรียกว่า ล้านนาไทย หรือลานนา และมาจากไทยฝ่ายอีสานซึ่งมีภาษาตระกูล ไทย - ลาว เป็น หลัก มักเรียกชื่อโคลงมาแต่โบราณว่า “โคลงลาว”

ประยอม ชองทองและคณะ (2537:45) แบ่งโคลงเป็น 4 ชนิด คือ

1. โคลงสุภาพ
2. โคลงตัน
3. โคลงกระทู้
4. กลโคลง

ความหมายของโคลง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525:200) ให้ความหมายของ “โคลง” ไว้ว่า “โคลง คือ คำประพันธ์ประเภทหนึ่ง มีสัมผัสและบังคับคำเอกโทตามตำราฉันทลักษณ์”

กำเนิดและวิวัฒนาการของโคลง

ขจรศรี ชาทิกานนท์ (2540:31-32) กล่าวว่าโคลงเป็นร้อยกรองที่น่าสนใจ มีผู้นิยมแต่งกันแพร่หลายทั้งในสมัยโบราณและปัจจุบัน โคลงมาจากฉญาหรือกะรงอันเป็นแบบการแต่งคำประพันธ์ของไทยภาคเหนือมาช้านานแล้ว ไทยได้เอาแบบโคลงลาวมาหลายอย่าง ดังจะเห็นได้ว่าโคลงนิราศหริภุญไชย ก็ถอดออกมาจากโคลงลาว ที่กวีภาคเหนือแต่งไว้ในหนังสือจินดามณีก็มีพูดถึงโคลงลาวอยู่หลายแห่ง ชื่อ เช่น ชำนาญ เกลากลอน เป็นต้น ถือกันว่าใครแต่งได้ดี มีความไพเราะ โดยมีคำภาคเหนือนี้แทรกอยู่ด้วย นับว่าแต่งเก่ง สำนวนดี มีความรู้ความสามารถเชิงร้อยกรองสูง

โคลงมีการบังคับวรรณยุกต์ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์สำหรับผันหรือเปลี่ยน เสียงของคำให้สูงต่ำ จึงเหมาะที่จะเรียกได้ว่าเป็นร้อยกรองหรือคำประพันธ์แบบไทยมากกว่าอย่างอื่น

เพราะฉะนั้นโคลงสุภาพ (รัชกาลที่ 6 พระมหาธีรราชเจ้าทรงเรียกว่า โคลงใหญ่) ก็ดีโคลงตันก็ดี เท่าที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ก็น่าจะเป็นโคลงที่ดัดแปลงมาจากโคลงโบราณ ซึ่งน่าจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นโคลงลาวหรือโคลงของกวีทางภาคเหนือได้สร้างขึ้น และสั่งสมบรรจงแต่งกัน สืบมา

ลักษณะบังคับของโคลงสุภาพ

กุหลาบ มลลิกะมาส และวิพุธ โสภวงศ์ (2533:137) กล่าวถึงลักษณะบังคับของโคลง ไว้ว่า

1. คณะ โคลงสุภาพมีคณะดังนี้

บทหนึ่งมี 4 บาท

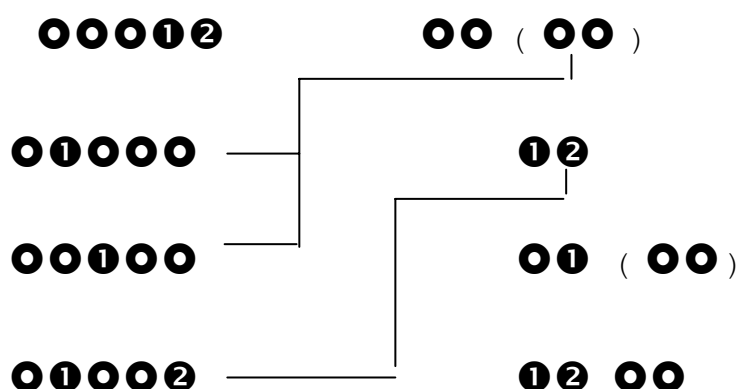
บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้า 5 คำ วรรคหลัง 2 คำ วรรคสุดท้ายมี 4 คำ อาจมีคำสร้อยในบาท 1 และบาท 3 ได้อีกวรรคละ 2 คำ

ดังนั้นโคลงสุภาพบาทหนึ่ง มีคำอย่างน้อย 30 คำ อย่างมาก 34 คำ จำนวนคำ ในโคลงไม่เหมือนในกลอน คือไม่ยืดหยุ่นขยายออกไปเหมือนกลอน วรรคหลังของบาทที่ 4 ซึ่งมีอยู่ 4 คำนั้นต้องเขียนติดกันไม่แยกเป็น 2 ช่วงๆ ละ 2 คำ

2. กำหนดเสียง เอก โท ของโคลงสุภาพ กำหนดให้มีคำเอก 7 แห่ง และคำโท 4 แห่ง แต่อาจสลับคำเอก คำโทได้บ้างคือ ใช้คำโทในที่เอก และใช้คำเอกในที่โท ยังมีเอกโทโทษ เป็นการแปลงวรรณยุกต์ให้เสียงคงเดิม แต่รูปวรรณยุกต์ผิดไป

3. สัมผัส บทหนึ่งมีสัมผัสบังคับ 3 แห่ง คือ คำสุดท้ายของบาทที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และบาทที่ 3 ส่วนสัมผัสไม่บังคับนั้น โคลงสุภาพไม่นิยมสัมผัสในแบบสัมผัสสระ แต่นิยมสัมผัสอักษร โดยเฉพาะสัมผัสอักษรข้ามวรรค ในกรณีที่แต่งมากกว่า 1 บท จึงจะมีสัมผัสเชื่อมระหว่างบท

แผนผังและสัมผัส

หมายเหตุ

① = คำเอก ② = คำโท

2.4 เทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งโคลง

วราภรณ์ บำรุงกุล (2542:67-70) กล่าวว่า รายละเอียดของเทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งโคลงย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทและชนิดของโคลง แต่เทคนิคหรือกลวิธีโดยส่วนรวมอาจสรุปได้ ดังนี้

1. ถ้าต้องการจะเขียนอะไร ก็ให้นึกเรื่องเป็นความเรียงเสียก่อน
2. นำความเรียงนั้นมาเขียนต่อกันทีละวรรค วรรคละ 5 คำ เช่นนี้เรื่อยไป หากเป็นโคลงสี่กั๊ก ให้แยกเป็นวรรคละ 5 คำ และวรรคละ 2 คำ จำนวนสี่ครั้งด้วยกัน
3. พยายามดัดแปลง แก้ไขให้คำต่างๆ รับสัมผัสกันตามกฎข้อบังคับของโคลงแต่ละประเภท พร้อมทั้งดูเรื่องข้อบังคับคำเอกคำโทด้วย ถ้าหาคำเอกไม่ได้ ให้ใช้คำเอกโทหรือคำตายแทน ถ้าหาคำโทไม่ได้ ให้ใช้คำโทโทหรือคำเป็นแทน
4. ในการจบโคลง ต้องพิจารณาว่าเป็นโคลงประเภทใด หรือชนิดใดเพื่อจะได้จบด้วยจำนวนคำในวรรคสุดท้ายได้ถูกต้อง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้โคลงไพเราะคือการรู้จักเลือกใช้คำสัมผัส คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ของคำในตำแหน่งต่างๆ และเลือกใช้คำให้อ่านง่าย ลงจังหวะได้ถูกต้องเหมาะสมตามลักษณะของโคลง

2.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ จัดเป็นคุณลักษณะ และความสามารถ ของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้จากการฝึกฝนหรือการสอนอันเป็นผลมาจากได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีดังนี้

ฮิลการ์ด ดิว (วาสนา จันทรโสม. 2533:9-11; อ้างอิงจาก Hilgard.D. 2539:67-69) กล่าวถึง การเรียงลำดับประสบการณ์ การเรียนรู้ 10 ขั้นดังนี้

1. ประสบการณ์จริงหรือประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถรับรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์จริงและได้สัมผัสด้วยตนเองจากประสาทสัมผัสทั้งห้า
2. ประสบการณ์จำลอง เป็นประสบการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงของจริง หรือสถานการณ์จริงมากที่สุด
3. ประสบการณ์นาฏการ เป็นการจำลองสถานการณ์อย่างหนึ่ง แต่ไม่คำนึงถึงความเหมือนหรือใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงเท่ากับประสบการณ์จำลอง
4. การสาธิต คือ การกระทำ หรือแสดงให้เห็นเป็นแบบอย่างประกอบการอธิบายหรือบรรยายกระบวนการของการกระทำนั้นๆ อย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ
5. การศึกษานอกสถานที่หรือทัศนศึกษา เป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้จากแหล่งความรู้ภายนอกห้องเรียนทั้งระยะใกล้และไกล
6. นิทรรศการ เป็นการนำประสบการณ์ที่ผู้ชมสามารถสัมผัสได้หลายๆ ด้านมาใช้รวมกันอย่างเหมาะสม เพื่อเสนอความรู้ในเรื่องราวต่างๆ หรือแสดงกระบวนการทำงานโดยใช้สื่อและเทคนิควิธีการหลายรูปแบบ
7. โทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นประสบการณ์ที่ให้ทั้งภาพเคลื่อนไหว และมีเสียงประกอบสามารถดึงดูดผู้ชมได้ดี และสามารถนำประสบการณ์ที่เป็นอดีตหรืออยู่ห่างไกลมาเรียนรู้ได้
8. ภาพนิ่ง วิทย์ การบันทึกเสียง เป็นประสบการณ์ที่สัมผัสได้เพียงด้านเดียว
9. ทัศนสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถรับรู้ได้ด้วยการมองหรือสัมผัสได้ด้วยตา อาจเป็นตัวอักษร สัญลักษณ์ทางภาพ โครงร่างง่ายๆ ตลอดจนภาพหรือเครื่องหมายต่างๆ
10. วจนสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ทางภาษา หมายถึง ภาษาพูดและภาษาเขียนที่จะต้องอาศัยการตีความหมาย และการใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจจึงจะได้ผลตามเจตนา

เอ็ดเวิร์ด ธอร์นไดค์ (มาลินี จุฑะรพ. 2537:82-83; อ้างอิงจาก Edward Lee Thorndike. 2539:82-83) กล่าวถึงกฎแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. กฎแห่งความพร้อม แบ่งเป็น 3 กฎ คือ
 - ถ้าบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำ มีหลักการว่า เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำจะเกิดความพอใจ
 - ถ้าบุคคลพร้อมแล้วไม่ได้กระทำ มีหลักการว่า เมื่อบุคคลพร้อมจะกระทำแล้วไม่ได้กระทำก็ย่อมจะเกิดความรำคาญใจ

ถ้าบุคคลไม่พร้อมแต่ถูกบังคับให้กระทำ มีหลักการว่าเมื่อบุคคลไม่พร้อมแต่ถูกบังคับให้กระทำก็จะเกิดความรำคาญใจ

2. กฎแห่งการฝึกหัด มีหลักการว่าถ้าบุคคลได้กระทำ หรือฝึกฝนและทบทวนบ่อยๆ ก็จะทำให้กระทำได้ดี และเกิดความชำนาญ

3. กฎแห่งผล มีหลักการว่าถ้าบุคคลได้กระทำให้สิ่งใดแล้วได้ผลเป็นที่น่าพอใจก็อยากจะกระทำให้สิ่งนั้นอีก แต่ถ้ากระทำแล้วไม่ได้ผลดี ก็ไม่อยากจะกระทำอีก

สรุปได้ว่า การเรียนรู้การแต่งคำประพันธ์นั้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ทักษะและความรู้สึก อันเนื่องมาจากประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นั่น ผู้สอนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจหลักการเรียนรู้ และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนจะได้เกิดความสนใจ และตื่นตัวที่จะเรียนรู้และจะส่งผลให้ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2.6 การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์

ในเรื่องการจัดกิจกรรมและอุปกรณ์ประกอบการสอนแต่งคำประพันธ์นั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการแต่งคำประพันธ์หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2506:167-170) ได้เสนอกิจกรรมและอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนน่าสนใจและบังเกิดผล ดังนี้

1. รูปภาพ รูปภาพที่จะนำมาใช้เป็นอุปกรณ์นั้นหาได้ไม่ยาก แต่ผู้สอนจะต้องพึงระลึกไว้เสมอว่า จะเลือกภาพใดมาเป็นอุปกรณ์ก็ตาม รูปภาพนั้นต้องให้ความหมายได้ ไม่เป็นภาพตาย คือเป็นภาพชวนและแสดงความหมาย ภาพเช่นนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดได้ดีที่สุด

2. แผ่นเสียงบทเพลงต่างๆ อาจจะเป็นการปลุกใจหรือบทเพลงที่สะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันทั้งสังคมเมืองและชนบท

3. แนะนำให้นักเรียนมีสมุด หรือแฟ้มส่วนตัว คัดลอกคำประพันธ์จากวรรณคดี หรือตัดข้อความจากนิยายสารที่เห็นว่าแต่งดี รวบรวมไว้เพื่อเป็นแนวทางในการแต่ง

4. รวบรวมเรื่องต่างๆ ที่น่าสนใจเช่น นิทานส่งเสริมจริยศึกษาหรือเรื่องของเหตุการณ์ต่างๆ มาให้นักเรียนอ่านแล้วแปลงเรื่องเป็นบทร้อยกรอง

5. นอกจากหนังสือบทร้อยกรองแล้ว หนังสืออื่นๆ ที่จำเป็นซึ่งครูและนักเรียนควรรวบรวมไว้ค้นคว้า คือ ประเพณีไทย ประวัติบุคคลสำคัญ ฯลฯ เพราะหนังสือเหล่านี้ให้แง่มุม แนวคิดในการแต่งบทร้อยกรองได้กว้างขวางขึ้น

6. ครูควรให้นักเรียนทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้น เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนแต่งบทร้อยกรองของชั้น เพื่อให้กำลังใจแก่นักเรียน

7. ครูควรรวบรวมบทร้อยกรองที่นักเรียนแต่งดี มาพิมพ์ติดไว้ในสมุดรวมบทร้อยกรองของชั้น เพื่อให้กำลังใจแก่นักเรียน

8. ครูควรจัดกิจกรรม กลอนสด ต่อสัปดาห์ หรือประกวดดอกสร้อยในวันสำคัญหรือตามโอกาสที่เหมาะสม

9. ครูนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ชมความงามของโบราณสถาน โบราณวัตถุธรรมชาติ หรือไปดูหมู่บ้านสลัม ฯลฯ เพื่อจะได้เกิดแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดบทร้อยกรองออกมา

ศิวภานท์ ปทุมสูติ (2533:15-45) ได้เสนอวิธีสอนแต่งคำประพันธ์เป็นขั้นตอนดังนี้

1. เลือกสรรหาบทกลอนที่ประทับใจมาให้นักเรียนอ่าน เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยเชิงกวีเสียก่อน
2. การให้นักเรียนฝึกความคิดในเชิงเปรียบเทียบโดยแสดงความคิดเห็นนั้นๆ ออกมาเป็นภาษาหนังสือสั้นๆ พอได้ใจความอย่างอิสระ

3. การนำความคิดเป็นการฝึกความคิดอย่างต่อเนื่องโดยใช้ประโยค และกลุ่มคำวลีที่กระชับเกิดความคล้อยท่วงทำนองของร้อยกรอง ฉันทลักษณ์ ไม่เน้นบังคับสัมผัส คล่องจองแต่อาจจะสัมผัสเสียงอักษรตามแต่ละทำได้

4. การฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง คำสัมผัส คำคล้องจอง

5. เริ่มสอนให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองด้วยรูปแบบฉันทลักษณ์ที่ง่ายมีคำในแต่ละวรรคน้อยๆ แล้วจึงเขียนในรูปแบบที่ยากขึ้น มีกฎเกณฑ์ซับซ้อนขึ้น

6. ควรให้นักเรียนรู้และฝึกฝนหลังจากที่ได้ฝึกแต่งบทร้อยกรองบทเดียวจนชำนาญแล้ว

การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าครูควรเลือกกิจกรรมและอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ให้การเรียนรู้การสอนน่าสนใจ เป็นกิจกรรมที่จัดง่ายเหมาะสมกับโอกาสโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดผลดีและมีประสิทธิภาพแก่นักเรียน

2.7 การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518:9-12) ได้เสนอแนะข้อที่ควรพิจารณาในการตรวจงานเขียนแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจนำไปปรับปรุงใช้ในการประเมินผลงานการเขียนร้อยกรองได้ข้อควรพิจารณาดังกล่าวได้แก่

1. เนื้อหา พิจารณาแนวคิด การจัดระเบียบความคิด การขยายความชัดเจน
2. การใช้ภาษา พิจารณาการใช้คำที่ตรงความหมาย ระดับภาษาถูกต้อง เรียงลำดับคำได้ดี แต่ละย่อหน้ามีเอกภาพ ใช้สำนวนโวหารได้ถูกต้องตามความหมาย
3. รูปแบบ ควรพิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแบบแผนแน่นอนว่าทำได้ถูกต้อง ทุกรูปแบบการเขียนชนิดนั้นๆ หรือไม่ เช่น เรียงความ บทความ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ฯลฯ
4. กลไกประกอบกรเขียนอื่นๆ ได้แก่ การสะกดการันต์ ลายมือ ความสะอาด และความเรียบร้อย

จันทิมา พรหมโชติกุล (2529:142) ได้กล่าวถึงการวัด และประเมินผลบทร้อยกรองว่าควรให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์จากเรื่องที่กำหนดให้ แล้วให้คะแนนโดยวิธีจัดอันดับคุณภาพซึ่งเป็นวิธีการสอบแบบอัตนัย

การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ในการสอนแต่งคำประพันธ์นอกจากการจัดกิจกรรมต่างๆ แล้ว การประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ควรจะทำการวัดผลการเขียนแต่งคำประพันธ์หลาย ๆ ครั้งเพื่อนำมาพิจารณา หาข้อบกพร่อง และพัฒนาการของนักเรียน

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

งานวิจัยภายในประเทศ

ใจเด็ด หวานชะเอม (2550) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เจตคติและความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเจตคติและความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเจตคติต่อวิชาภาษาไทยและความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .681 ถึง .761 ทางด้านตัวพยากรณ์ที่ดีที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย โดยมีอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 68.50 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 1.376

สุพัตรา ชื่นเจริญ (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85 /85 ผลการศึกษา พบว่าได้ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับดีมากและมีประสิทธิภาพ 94.80/95.22

วรรณศิริ ผลประมูล (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรอง และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรองและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการเขียนร้อยกรองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุทธ โตคติเทพย์ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการพัฒนาเกณฑ์การประเมิน 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาเกณฑ์การประเมิน การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน การทดลองใช้เกณฑ์การประเมิน และการประเมินและการปรับปรุงเกณฑ์การประเมิน ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่มีเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ครูมีความต้องการเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรอง ที่ระบุตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบ 5 ด้านคือ จังหวะลักษณะ เนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ กวีโวหารและความคิดสร้างสรรค์ ชนิดจัดลำดับคุณภาพ 2) เกณฑ์การประเมินประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ จังหวะลักษณะ เนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ กวีโวหาร และความคิดสร้างสรรค์ แต่ละตัวบ่งชี้มีระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง ครูศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมร่างเกณฑ์การประเมิน พบว่า มีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) การทดลองใช้เกณฑ์การประเมินโดยครูและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า เกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นใช้ประเมินผลงานเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพของนักเรียน พบว่า เกณฑ์มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ว่านักเรียนมีความ สามารถในการเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพได้ระดับดี ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจกับเกณฑ์การประเมิน

นเรศมณฑิ เพชรนาจักร (2543) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและวิธีการสอนในโคลงโลกนิติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม ประวัติ ความเป็นมา ศึกษาเนื้อหา คำสอน วิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเปรียบเทียบวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ากับวิธีการสอนในโคลงโลกนิติ การวิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในโคลงโลกนิติ สะท้อนหลักคำสอนเรื่องจุดหมายปลายทางระดับโลกียสุขเป็นส่วนใหญ่ ส่วนจุดหมายปลายทางระดับโลกุตตรสุขนั้น มีเป็นส่วนน้อย หลักคำสอนดังกล่าว ยังสามารถนำมาใช้พัฒนาการครองสมาธิในปัจจุบัณ ซึ่งวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ากับวิธีการสอนในโคลงโลกนิติ ที่คล้ายคลึงกัน 5 ประการ คือ การสอนแบบบรรยาย การสอนโดยใช้นิทาน การสอนโดย แสดงสิ่งที่ผ่านมาการสอนโดยบอกผลของการกระทำ การสอนโดยวิธีการเปรียบเทียบส่วน วิธีการสอนที่แตกต่างกัน คือ การสอนโดยเล่นภาษาและเล่นคำ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเขียนคำประพันธ์แสดงให้เห็นได้ว่า ความสามารถในการเขียนคำประพันธ์จะเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีการต่างๆ เป็นตัวช่วยเสริมการเขียนบทร้อยกรอง ให้ได้รับความสนใจจากนักเรียน แต่ในการเรียนรู้ด้านการเขียนบทร้อยกรองนั้น ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน บางคนเขียนได้ดี ในขณะที่บางคนเขียนไม่ได้เลย ทั้งๆ ที่พื้นฐานความรู้เท่ากัน จึงควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อนวัตกรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนคำประพันธ์สูงขึ้นในขั้นต่อไป

งานวิจัยต่างประเทศ

นัปปี และตอว์นยา (Knupp; &Tawnya. 2004:Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการสอนแต่งคำประพันธ์ที่มีต่อทักษะการเขียนและความมั่นใจของนักเรียน เกรดหก โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการหาข้อสรุปของผลกระทบของการสอนแต่งคำประพันธ์ที่มีต่อทักษะการเขียนและความมั่นใจของนักเรียนเกรดหก การศึกษาทั้งสองนี้ได้กำหนดกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การวัดผลอย่างละ 1 กลุ่ม และทดลองต่อเนื่องกันโดยใช้แบบสำรวจก่อนและหลังการทดลอง จากผลการทดลองพบว่า ความมั่นใจของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หลังจากได้รับการสอนแต่งคำประพันธ์ ทักษะ ร้อยแก้ว ได้รับ การปรับปรุงและประเมินผล โดยแตกต่างกันไปในทุกย่อหน้า ทั้งก่อนระหว่างและหลังผลการประเมินผล มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนที่ทำคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์จะจัดเป็นประเภทประสบความสำเร็จน้อย นักเรียนที่ทำคะแนนได้เท่า หรือสูงกว่าเกณฑ์จะจัดเป็นประเภทประสบความสำเร็จมากกว่าและทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เจมส์ เค เนลสัน (Jame,K.Nelson. 2004:Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง บทเพลงที่ปราศจากดนตรี การศึกษาเรื่องคำประพันธ์ในนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีจุดประสงค์ เพื่อจะอธิบายประสบการณ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความเสี่ยงสูงในการมีส่วนร่วมในการแต่งคำประพันธ์นักเรียนเกรดสิบสอง 5 คนเป็นกลุ่มทดลอง โดยการสัมภาษณ์แบบลึกซึ้ง การจดบันทึก รายการที่จัดไว้ วารสารและการสำรวจความ คืบเคยในการนำเอาประสบการณ์ที่ดีในการแต่งคำประพันธ์ ข้อความธรรมดา 6 ข้อ ความที่เล่าออกมา คือ 1) การประพันธ์เป็นเครื่องแสดงความรู้สึกรัก 2) การประพันธ์กับบทเพลงเชื่อมต่อกันอย่างใกล้ชิด 3) การประพันธ์เป็นทางที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ 4) ความรู้สึกถึงความเป็นกลุ่มจะสร้างขึ้นโดยการประพันธ์ 5) ความรู้สึกถึงอิสระเสรีจะสร้างขึ้นโดยการประพันธ์ และ 6) การประพันธ์เป็นทางที่จะบรรเทาความตึงเครียด

วิลเลียม ที เอเกอร์ส (William,T. Akers. 2005: Abstract) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการเขียนพื้นฐาน การสอบสวนเชิงคุณภาพในระบบที่ซับซ้อนของความคิดสร้างสรรค์ และโครงสร้างความรู้ที่เกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ จากการศึกษพบว่า รูปแบบของกระบวนการ การสร้างความรู้เกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ ตามทฤษฎีระบบทั่วไป เป็นประโยชน์อย่างมากต่อจุดประสงค์ที่จะอธิบายและเข้าใจ

ใจความแตกต่างในการเขียนโดยสรุป แบบจำลองระบบ กระบวนการเขียน พัฒนาผ่านข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ของกระบวนการความรู้ ความจำและจิตพิสัยเกี่ยวข้องกับการแต่งบทประพันธ์

จากเอกสารการวิจัยต่างประเทศดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานเขียนบทร้อยกรอง เป็นที่สนใจของผู้เรียนแต่ในการเรียนรู้ด้านร้อยกรองจะพบว่าผู้เรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน บางคนมีความสามารถสูง ในขณะที่บางคนมีความสามารถน้อยหรืออาจไม่มีความสามารถเลย สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจควรจะนำมาวิเคราะห์และศึกษาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยม ประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 9 ห้องเรียน นักเรียน 450 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยม ประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 50 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ขั้นตอนในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูปขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

ขั้นเตรียม

1. ศึกษาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยเน้นสาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษาตามมาตรฐาน ท.4.1 : เข้าใจธรรมชาติทางภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติสืบต่อไป
2. ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพฯ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550

3. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูป และการหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

ขั้นสร้าง

1. ผู้วิจัยสร้างบทเรียนสำเร็จรูป โดยสร้างเป็นบทเรียนสำเร็จรูปชนิดเส้นตรง ใช้การตอบสนองโดยการเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างโดยเริ่มต้นด้วยกรอบเริ่มต้น กรอบฝึกหัด ซึ่งกรอบเริ่มต้นและกรอบฝึกหัดนี้ เรียกว่า กรอบสอน แต่ละกรอบเสนอเนื้อหาเริ่มจากง่ายไปหายากและกรอบสอบ

2. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในกรอบการเรียนรู้ แต่ละกรอบโดยพิจารณาถึงประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ ความสนใจของผู้เรียน

3. ผู้วิจัยสร้างชุดแบบทดสอบบทเรียนสำเร็จรูปตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยแบ่งเนื้อหาตามผลการเรียนรู้เป็น 8 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส

ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ

ชุดที่ 3 ไขคำ...ไขโคลง

ชุดที่ 4 เรียงร้อย...คำโคลง

ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ

ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง

ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท

ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง

4. สร้างชุดแบบทดสอบบทเรียนสำเร็จรูป ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ แบ่งเนื้อหาตามผลการเรียนรู้เป็น 8 ชุด ดังนี้

4.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับขั้นตอนต่างๆ ในหลักวิชาภาษาไทย

4.2 กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4.3 เขียนคู่มือการใช้ชุดแบบทดสอบบทเรียนสำเร็จรูป

4.4 นำชุดแบบทดสอบบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นไปใช้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4.5 นำชุดแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของรูปแบบในชุดบทเรียนสำเร็จรูปและความถูกต้องของการใช้ภาษาโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเคนดัล ที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์ของคอนคอร์ดแนนซ์

5. นำแบบทดสอบชุดบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ กำหนดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายไว้ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีคุณภาพดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	มีคุณภาพดี
ระดับ 3	หมายถึง	มีคุณภาพพอใช้
ระดับ 2	หมายถึง	ต้องปรับปรุงคุณภาพ
ระดับ 1	หมายถึง	ไม่มีคุณภาพ

5.1 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาตามความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในบทเรียนสำเร็จรูป

5.2 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้วิจัยปรับปรุงแล้วตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

5.2.1 นำไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลา และความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงในครั้งต่อไป

5.2.2 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทดลองกับนักเรียนจำนวน 15 คน แล้วหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบทดสอบของชุดบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องโคลงสี่สุภาพมาปรับปรุงแก้ไข ใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80

การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียม

1. ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังขอบข่ายเนื้อหา และเวลา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ศึกษาการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยเน้นศึกษาสาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติทางภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติสืบต่อไป ซึ่งในการแต่งคำประพันธ์หรือบทร้อยกรอง โดยแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

3. ปรัชญาผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาภาษาไทยและผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งคำประพันธ์
เกี่ยวกับความเหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

ขั้นสร้าง

1. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพให้สอดคล้องกับผลการ
เรียนรู้ที่คาดหวัง ดังนี้

- แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพโดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้น
เป็นแบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับแบบทดสอบชุดบทเรียน
สำเร็จรูปทั้ง 8 ชุด โดยมีเกณฑ์การประเมินผลแบบทดสอบความสามารถการแต่งโคลงสี่สุภาพ ดังนี้

เกณฑ์การประเมินผลแบบทดสอบความสามารถการแต่งโคลงสี่สุภาพ

คะแนน	เกณฑ์
5	1. เสนอแนวคิดเชิงสร้างสรรค์แปลกใหม่ เนื้อหาดีมีแง่คิดเป็นประโยชน์ เช่น แง่คิดในการดำเนินชีวิต การเข้าสังคม การทำประโยชน์ 2. แต่งครบ 4 บาท 3. การส่งสัมผัสนอกครบ 2 ที่ มีคำเอก คำโท มีโวหาร 4. เขียนสะกดคำถูกต้อง สะอาดเป็นระเบียบ
4	1. เสนอแนวคิดสร้างสรรค์ แปลกใหม่ 2. แต่งครบ 4 บาท 3. การส่งสัมผัสนอก 1 ที่ มีคำเอก คำโท (มีบ้างแต่ไม่ครบ) 4. เขียนสะกดคำถูกต้อง สะอาด เป็นระเบียบ
3	1. เสนอเรื่องราวทั่วไป ไม่มีแง่คิด 2. แต่งครบ 4 บาท 3. ไม่มีการส่งสัมผัสนอก 4. มีคำเอกคำโทบ้าง (ไม่ตรงตามกฎ)
2	1. แต่งไม่ครบบท (มี 1 – 2 บาท) 2. ไม่มีการส่งสัมผัสนอก 3. ไม่มีคำเอกคำโท 4. มีจำนวนคำในบาทครบ
1	1. แต่งโคลงสี่สุภาพได้ครบ 1 บาท มีจำนวนคำครบ

2. นำแบบทดสอบความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและความเหมาะสมของการใช้ภาษาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์การประเมินผล (บุญเชิด ภิญญอนันต์พงษ์. 2527:69) ดังนี้

คะแนน +1	สำหรับแน่ใจว่าคำสั่งสอดคล้องกับเกณฑ์การให้คะแนน
คะแนน 0	สำหรับไม่แน่ใจว่าคำสั่งสอดคล้องกับเกณฑ์การให้คะแนน
คะแนน -1	สำหรับแน่ใจว่าคำสั่งไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การให้คะแนน

3. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน แล้วนำแบบทดสอบของนักเรียนมาตรวจตามเกณฑ์ โดยมีแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, 1 โดยกำหนดความหมายของคะแนนไว้ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
คะแนน 4	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
คะแนน 3	หมายถึง	มีคุณภาพระดับพอใช้
คะแนน 2	หมายถึง	มีคุณภาพระดับต้อง
คะแนน 1	หมายถึง	มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

4. นำผลคะแนนมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยาก (P_E) และหาค่าอำนาจจำแนก (D) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 20 ข้อ ตามวิธีของวิทนีย และชาเบอร์ส (D.R. Whitney and D.L. Sabers) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539:199-200) ได้ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.80 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.72 และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบัค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540:125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .80

5. นำแบบทดสอบวัดความสามารถของการแต่งโคลงสี่สุภาพที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป โดยมีการประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านสื่อ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. สร้างแบบประเมิน 2 ชุด คือ แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 , 4 , 3 , 2 , 1 โดยกำหนดความหมายของคะแนนไว้ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
คะแนน 4	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
คะแนน 3	หมายถึง	มีคุณภาพระดับพอใช้
คะแนน 2	หมายถึง	มีคุณภาพระดับต้องปรับปรุง
คะแนน 1	หมายถึง	มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป
5. นำผลจากการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับปรับปรุง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีคุณภาพระดับใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยกำหนดค่าเฉลี่ยของคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองชนิด (Randomized One Group Pretest – Posttest Design) ซึ่งมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538:249)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E	แทน	กลุ่มทดลอง
X	แทน	การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
T ₁	แทน	การสอบก่อนการจัดกระทำทดลอง (Pre – test)
T ₂	แทน	การสอบหลังการจัดกระทำทดลอง (Post – test)

ดำเนินการวิจัย

1. ขั้นเตรียมการ

- 1.1 ดำเนินการติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ขอความอนุเคราะห์ ในการทดลอง
- 1.2 การจัดตารางเวลาในการทดลอง โดยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 18 คาบ
- 1.3 จัดสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ

2. ขั้นทดลอง

2.1 การทดลองครั้งที่ 1

- ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูป ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาที่ผ่านมา ก่อน จำนวน 3 คน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป 1 ชุด ต่อ นักเรียน 1 คน
- ปรับปรุงแก้ไขบทเรียนสำเร็จรูป

2.2 การทดลองครั้งที่ 2

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาที่ผ่านมา ก่อน จำนวน 10 คน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คนโดยดำเนินการทดลองดังนี้

- ให้นักเรียนทำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยเรื่อง โคลงสี่สุภาพ ซึ่งประกอบด้วย
ชุดบทเรียนสำเร็จรูปจำนวน 8 ชุด รวม 20 คาบ ดังนี้

ชุดที่ 1 เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส

ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ

ชุดที่ 3 เรียงร้อย...คำโคลง

ชุดที่ 4 ไขคำ...ไขโคลง

ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ

ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง

ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท

ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรคโคลง

- นำผลจากการทำแบบทดสอบมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อหาประสิทธิภาพของ
บทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ และปรับปรุงแก้ไข เพื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการทาง
สถิติตามสมมติฐาน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน
2. ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ;
และอังคณา สายยศ. 2538:73)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 ค่าความแปรปรวน โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538:76-77)

$$S^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N - (N - 1)}$$

เมื่อ S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

4.2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดความสามารถวิชาภาษาไทย เรื่องการแต่งโคลงสี่สุภาพโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เรื่องการแต่งโคลงสี่สุภาพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1(ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538:248-249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2 การหาค่าความยากของแบบทดสอบวัดความสามารถการแต่งโคลงสี่สุภาพ โดยใช้สูตร P_E ของ วิทนีย์ และซาเบอส์ (D.R. Whitney and D.L. Sabers) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539:199-200)

$$P_E = \frac{S_U + S_L - (2NX_{\min})}{2N(X_{\max} - X_{\min})}$$

เมื่อ	P_E	แทน	ดัชนีค่าความยาก
	S_U	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มเก่ง
	S_L	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มอ่อน
	$X_{\max}$	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้สูงสุด
	$X_{\min}$	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้ต่ำสุด
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบของกลุ่มเก่งหรือกลุ่มอ่อน

4.2.3 การหาค่าอำนาจจำแนกเพื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้สูตร D ของ วิทนี และซาเบอร์ส (D.R. Whitney ;& D.L. Sabers) (ล้วน สายยศ;ละอังกณาสายยศ. 2539: 201)

$$D = \frac{S_U - S_L}{N(X_{\max} - X_{\min})}$$

เมื่อ	D	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	S_U	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มเก่ง
	S_L	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มอ่อน
	$X_{\max}$	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้สูงสุด
	$X_{\min}$	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้ต่ำสุด
	N	แทน	จำนวนผู้เข้าสอบของกลุ่มเก่งหรือกลุ่มอ่อน

4.2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ ครอนบัค(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540:125-126) ใช้สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

4.2.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของการจัดอันดับ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเคนดัล ที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์คอนคอร์ดแนนซ์ (ลั้วน สายยศ. 2538:206)

$$W = \frac{12S}{K^2(n^3 - n)}$$

เมื่อ	W	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของการจัดอันดับ
	S	แทน	ผลรวมทั้งหมดของอันดับคะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อ ที่เบี่ยงเบนออกจากคะแนนอันดับเฉลี่ย
	K	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนข้อคำถาม

4.2.5 หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพตาม เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 โดยใช้ค่าร้อยละ (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528:294 – 295)

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด หลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 80

$$E_1 = \frac{\sum x}{\frac{N}{A}} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในบทเรียนสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ จากการทำแบบฝึกหัดและหรือประกอบกิจกรรม ระหว่างเรียน
	$\sum x$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัดและหรือประกอบกิจกรรมหลังเรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมการเรียนรู้
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน หลังจาก การเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป) คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนและหรือประกอบกิจกรรมหลังเรียน
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนหรือกิจกรรมหลังเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนและหรือกิจกรรมหลังเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

4.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

4.3.1 วิธีการทางสถิติแบบ t – test Dependent (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539 : 201) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ก่อนและหลังได้รับการเรียนโดย บทเรียนสำเร็จรูป

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad : \quad df = N - 1$$

เมื่อ t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
N	แทน	จำนวนคู่
$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคล ระหว่างคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกัน เป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับ ทดสอบหลังเรียน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียน	
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในแบบฝึกคิดเป็นร้อยละ จากการ ทำแบบฝึกระหว่างเรียน	
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบ หลัง เรียน	
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบทดสอบ	
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
$\sum D$	แทน	คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน	
$\sum D^2$	แทน	คะแนนรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ยกกำลังสอง	
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution	
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ	

ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพระหว่างก่อนเรียนและ
หลังเรียน โดยใช้ t - test (Dependent Sample)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อดำเนินการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผลการหาคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

ตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยเรื่องโคลงสี่สุภาพด้านเนื้อหา

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	ระดับคุณภาพ
1	ความถูกต้องของเนื้อหา	4.67	ดีมาก
2	ความสอดคล้องของเนื้อหากับผลการเรียนรู้	4.67	ดีมาก
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา	4.33	ดี
4	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	ดีมาก
5	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน	4.33	ดี
6	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	5.00	ดีมาก
7	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้	5.00	ดีมาก
8	ความเหมาะสมของจำนวนเนื้อหาในแต่ละชุด	4.67	ดีมาก
9	ส่งเสริมความคิดแก้ปัญหาและการนำไปใช้	5.00	ดีมาก
10	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.00	ดี
	รวม	4.74	ดีมาก

การประเมินบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินพบว่า ในด้านความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหากับผลการเรียนรู้ ปริมาณเนื้อหาในแต่ละชุดความเหมาะสมของกิจกรรม การส่งเสริมความคิดแก้ปัญหาการนำไปใช้และการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ นั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2. ผลการหาคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ จาก การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อ

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ด้านสื่อ

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	ระดับคุณภาพ
1	ความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป	5.00	ดีมาก
2	ความเหมาะสมของขนาดของตัวอักษร	4.00	ดี
3	ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร	5.00	ดีมาก
4	ความเหมาะสมของภาพประกอบ	4.33	ดี
5	ความเหมาะสมของบทเรียนสำเร็จรูปกับวัยของผู้เรียน	4.33	ดี
6	ความเหมาะสมของขนาดของบทเรียน การวางหน้า	5.00	ดีมาก
7	ความสะดวกของการใช้บทเรียนสำเร็จรูป	4.67	ดีมาก
8	ความชัดเจนของบทเรียนสำเร็จรูปช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น	4.33	ดี
9	ความทนทานของบทเรียนสำเร็จรูป	4.33	ดี
	รวม	4.56	ดีมาก

ผลการประเมินบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน พบว่าคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูปโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินพบว่าในด้านความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร ความเหมาะสมของขนาดของบทเรียนและความสะดวกในการใช้ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ส่วนในด้านความเหมาะสมของภาพประกอบ ความทนทานของบทเรียน ความชัดเจนของบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมีข้อเสนอแนะว่าขนาดของตัวอักษรในระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรมีขนาดใหญ่ขึ้นอีกจะช่วยให้การอ่านง่ายขึ้น และภาพประกอบไม่ควรเลือกภาพที่น่ากลัว เพราะจะทำให้ผู้อ่านเกิดความกลัวและไม่อยากอ่าน ผู้ศึกษาวิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยเรื่องโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80 / 80

การทดลองครั้งที่ 1

นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทยเรื่อง โคลงสี่สุภาพ ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลา และความชัดเจนของภาษา โดยการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมในขณะทดลอง และสัมภาษณ์ถึงปัญหาในการเรียนซึ่งผู้วิจัยพบว่ายังมีปัญหาและสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขดังนี้

1. คำอธิบายบางตอนไม่ชัดเจน
2. แบบฝึกหัดเยอะเกินไป

การทดลองครั้งที่ 2

นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน โดยให้ผู้เรียนเริ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อบกพร่องและปัญหาต่างๆ ในขณะทดลอง การสังเกตขณะเรียน และการสัมภาษณ์นักเรียน ปัญหาที่พบและสิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้

1. ในแบบทดสอบคำถามบางข้อไม่ชัดเจน
2. โจทย์บางข้อยาวไป ทำให้ทำแบบทดสอบไม่ทัน

การทดลองครั้งที่ 3 เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป

นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 50 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ โดยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 ซึ่งได้ผลการทดลองดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1/E_2
80	64.38	80.48	100	81.78	81.78	80.48 / 81.78

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย
เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.48 / 81.78

4. การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ก่อนการทดลองและ
หลังการทดลอง โดยวิธีการทางสถิติ t – test แบบ Dependent Group ได้ผลดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพก่อนและ
หลังการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ

ผลการทดลอง	n	$\bar{X}$	SD	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ก่อนเรียน	50	49.58	2.76				
				1,067	24,439	25.85**	.000
หลังเรียน	50	70.92	6.89				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
วิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพหลังการทดลองสูง
กว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการเรียนและหลังการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ มีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 9 ห้องเรียน นักเรียน 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 50 คนได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาในการทดลอง 20 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 10 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 8 ชุด คือ
ชุดที่ 1 เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส
ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ

- ชุดที่ 3 ไชคำ...ไชโคลง
- ชุดที่ 4 เรียงร้อย...คำโคลง
- ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ
- ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง
- ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท
- ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ แบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.80

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยเพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้ระยะเวลาจำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ในภาคเรียนที่ 2 ดังนี้

- ติดต่อผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ จัดตารางเวลาในการทดลอง และจัดสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ตามขั้นตอน คือ

การทดลองครั้งที่ 1

- ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูปไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาใหม่มาก่อน จำนวน 3 คน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน
- ในขณะทดลอง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับสภาพการใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ว่าเหมาะสมมีปัญหาหรือไม่ โดยสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด และสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

การทดลองครั้งที่ 2

- ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ที่ได้รับการปรับปรุงในครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาใหม่มาก่อน จำนวน 15 คน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ 1 ชุด ต่อนักเรียน 1 คน โดยดำเนินการทดลองดังนี้ คือ ให้นักเรียนทำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ซึ่งประกอบด้วย ชุดบทเรียนสำเร็จรูปจำนวน 8 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เรียงร้อย...ร้อยสัมผัส ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ ชุดที่ 3 ไชคำ...ไชโคลง ชุดที่ 4 เรียงร้อย...คำโคลง ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง

- ในขณะที่นักเรียนเรียนบทเรียนสำเร็จรูป เสร็จในแต่ละชุด นักเรียนได้ทำแบบทดสอบย่อยหลังเรียน และนำผลจากการทำแบบทดสอบมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ และเมื่อนักเรียนเรียนบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ครบทุกชุดแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน และนำผลจากการทำแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อเก็บข้อมูลไว้วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ เพื่อมาปรับปรุงแก้ไข แล้วดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การทดลองครั้งที่ 3

ผู้วิจัยได้นำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ครั้งที่ 2 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน โดยดำเนินการทดลองดังนี้

- ให้นักเรียนทำบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพจำนวน 8 ชุด คือ ชุดที่ 1 เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส ชุดที่ 2 รู้ถ้อย...รู้คำ ชุดที่ 3 ไชคำ...ไชโคลง ชุดที่ 4 เรียงร้อย...คำโคลง ชุดที่ 5 การแต่งโคลงสี่สุภาพ ชุดที่ 6 สรรสร้าง...คำโคลง ชุดที่ 7 ต่อจน...ครบบท ชุดที่ 8 สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง และในขณะที่นักเรียน เรียนบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ เสร็จแต่ละชุด นักเรียนจะได้ทำแบบทดสอบย่อยหลังเรียน และนำมาค่าเฉลี่ย เพื่อเก็บข้อมูลไว้วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ และเมื่อนักเรียนเรียนบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ครบ 8 ชุดแล้ว ให้นักเรียนนำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

หลังจากนั้นนำผลจากการทำแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.48 / 81.78 และนำแบบทดสอบวัดความสามารถการแต่งโคลงสี่สุภาพ มาตรวจให้คะแนนและนำมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน
2. หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถการแต่งโคลงสี่สุภาพ
3. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ ตามเกณฑ์ 80 / 80

4. ตรวจสอบสมมติฐานความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพก่อนและหลังใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ โดยใช้ t- test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 พบว่า มีประสิทธิภาพ 80.48 / 81.78 แสดงว่าบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพที่สร้างและพัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ มีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ สูงกว่าก่อนเรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. จากการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากบทเรียนมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ คือ มีการจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ จัดลำดับเป็นเหตุเป็นผล เริ่มจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะได้เรียนไปทีละขั้นตอน และมีการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปที่น่าสนใจ โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น มีเกมฝึกความคิดเชาวน์ปัญญา ซึ่งมีภาพประกอบสีสันสวยงาม ได้รับความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ได้ฝึกคิด ฝึกทำ ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และมีการทดสอบด้วยแบบฝึกหัดต่างๆ เพื่อวัดความสามารถพร้อมเฉลยการให้คะแนนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาในยุคปัจจุบันที่ให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความสุข สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

โดยสรุป บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการใช้สื่อที่หลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งเร้าผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจต่อบทเรียนมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษาวรรณ ปาสิยะ (2548:60) ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 85 / 85 ซึ่งนักเรียนสามารถเขียนตัวสะกดในมาตราต่างๆ ได้สูงขึ้นมาก

2. การแต่งคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนที่ได้รับการทดลองจากบทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้รับการเรียนจาก บทเรียน สำเร็จรูปจากง่ายไปยาก คือ ในบทเรียนสำเร็จรูปจะเริ่มตั้งแต่การเขียนคำคล้องจอง 1 พยางค์ 2 พยางค์ 3 พยางค์ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานการทำบทเรียนสำเร็จรูป จากง่ายไปหายาก อย่างมีระบบ และค่อยๆ พัฒนาไปสู่การสัมผัสคำโคลงในแต่ละบทซึ่งสอดคล้องกับ ใจเด็ด หวานชะเอม (2550:80–82) ที่กล่าวว่า สิ่งที่ต้องคำนึงในการแต่งโคลงสี่สุภาพ คือการใช้คำและการสัมผัสโคลงต้องมีลักษณะคำที่กระชับหนักแน่น เสนาะเพราะพริ้งกว่ากลอน และปัจจุบันนิยมแต่งโคลงสี่สุภาพเป็นเรื่องหรือสำนวนในลักษณะเดียวกับกลอน ซึ่งแสดงว่าความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพมีผู้สนใจและผู้เรียนสามารถแต่งโคลงสี่สุภาพได้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีความคิดสร้างสรรค์สอดแทรกได้มากขึ้น

อีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพได้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ นั้น เนื่องจากขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีลักษณะนำกิจกรรมกลุ่มเข้ามาช่วยด้วย คือ หลังจากที่นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาจากบทเรียนสำเร็จรูปและทำกิจกรรมตามคำแนะนำของบทเรียนลงในใบงานด้วย ตนเองเรียบร้อยแล้ว นักเรียนยังมียกนำเสนอผลงานของตนเองร่วมอภิปรายกับเพื่อนๆ ได้อีกด้วย ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความสนุกสนาน มีความสนใจ เกิด ความอยากรู้อยากเห็น ตั้งแต่ลักษณะของเอกสารที่จัดเป็นกรอบย่อยๆ ได้แก่ เนื้อหา ตัวอย่าง แบบฝึกหัด และตรวจคำตอบ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหานี้จะมีการถามคำถามชวนคิด มีภาพประกอบ ซึ่งประกอบในบทเรียนแต่ละกรอบ และทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในแต่ละกรอบได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเกิดจินตนาการในเรื่องนั้นๆ ได้ดี นักเรียนจะไม่รู้สึกว่าเรื่องที่ตนกำลังแต่งคำโคลงมันไม่ยากเกินไปไม่น่าเบื่อ

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความสนใจเป็นทักษะทางจิตใจที่เริ่มจากสิ่งเร้าให้เกิดความสนใจและตอบสนองต่อเรื่องเป็นลูกโซ่ จึงทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึก ความคิดที่นำไปสู่ความสงสัย ความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้น จนทำให้นักเรียนตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายอย่างสนใจและเต็มความสามารถซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาวลี คำชมภู (2549:79–82) เรื่องการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องชนิดของคำ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่นักเรียนได้เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องชนิดของคำ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปทำให้ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ โคลงสี่สุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงเรื่อง การเตรียมเนื้อหาให้สอดคล้องกับเวลา ความสามารถ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 ในบทเรียนสำเร็จรูปควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย การถามคำถามในรูปแบบต่างๆ หรือการตั้งคำถามจากง่ายไปยาก เพื่อเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนสนใจ ตลอดจนรูปภาพประกอบก็เป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อฝึกทักษะของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้นและเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความสัมพันธ์ของผลการใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). *การปฏิรูปการศึกษา*.

ศูนย์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค่า
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. (2546). *การจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค่ารับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กำชัย ทองหล่อ. (2525). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.

กิตติศักดิ์ เสมอธรรมานนท์. (2531). *นวัตกรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กุหลาบ มลลิกะมาส; คุณหญิง; และ วิพุธ โสภางค์. (2539). *หนังสือเรียนภาษาไทยรายวิชาท041
การเขียน 1 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ขจรศรี ชาดิกานนท์. (2533). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
เจตคติต่อการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดย
ใช้ชุดมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครู กรมวิชาการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).*
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2540). *ทฤษฎีและแบบแผนคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง สำหรับครูมัธยมศึกษา.
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ฝายมัธยม, ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

จันทิมา พรหมโชติกุล. (2529). *การเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

จุฬารัตน์ มีสูงเนิน. (2548). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนร้อยกรองและพัฒนาการทาง
ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับ
การใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).* กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ใจเด็ด หวานชะเอม. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเจตคติ
และความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถ ในการแต่งโคลงสี่สุภาพของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระบรมราชินูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- ชะลอรัตน์ ศิริเขตกรณ์. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชวน เพชรแก้ว .(2519) . *การวิเคราะห์และเลือกผลงานของนักเรียนบทร้อยกรองร่วมสมัยมาใช้ในการแต่งคำประพันธ์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2524). *เทคโนโลยีทางการสอน และการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2518). *การประพันธ์ ท041*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2540). *การประพันธ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2540). *การเขียน 2*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ดรุณี เขาวนหมื่นไวย. (2548). *การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง การเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคลองทรงกระเทียม*. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ กศ.ม .
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). *การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ*. กรุงเทพฯ: อักษร.
- ทัศนากว้านสกุล. (2540). *การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องราชาธิราช ตอนพลายประกายมาศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวรรคค่อนันต์วิทยา จังหวัดสุโขทัย*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ธัญญา ตันติขวลิต. (2541). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ เรื่องกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนน้ำโสมพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรชัย บุรณโชติ. (2532). *การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เส้นทางสู่อาจารย์ 3*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นภาลัย สุวรรณธาดา. (2526). *ความรู้เบื้องต้นทางการประพันธ์ 22212, หน่วยที่ 1*.
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นันทิยา สุวรรณรัตน์. (2544). *การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้บทร้อยกรองร่วมสมัยในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ คม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นเรศมันต์ เพชรานาจักร . (2543). *การศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและวิธีการสอนในโคลงโลกนิติ*. วิทยานิพนธ์. อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- บุญเกื้อ คอราเวช. (2530). *นวัตกรรมทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- บุญเสริม ฤทธาภิรมย์. (2519). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2524). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2527). *การเขียนแบบสร้างสรรค์*. โครงการตำรา ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยอม ชองทอง ; และคณะ. (2537). *หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (2518). *การเขียนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2528). *หลักการและเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน.
- เป็รื่อง ภูมิ. (2527). *เทคนิคการเขียนบทเรียนโปรแกรม*. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2538). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มาลินี จุฑะธ. (2537). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ยุทธ โตดิเทพย์. (2544). *การพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รัชดา จำครุฑ. (2540). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปการอ่านเรื่องสั้นอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เอกภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผล และวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรรณศิริ ผลประมูล. (2545). *การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรองและความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วาสนา จันทรเอม. (2533). *จิตวิทยาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศิวกันต์ ปทุมสูติ. (2533). *กลวิธีสอนเด็กให้เรียนเขียนกวี*. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- สุพัทธา ชื่นเจริญ. (2546). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียน บทร้อยกรอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดม่วง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สืบบงศ์ ชื่นสมบัติ. (2549). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและ จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุภาภรณ์ ระชนต์. (2547). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีคำสอน เรื่อง โคลงโลกนิติและ โคลงสุภาสิตพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ ; และคณะ. (2531). *การเขียน 1*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2528). *การเขียนบทเรียนสำเร็จรูป*. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังสุพร อ่อนสำลี. (2548). *การสร้างบทเรียนโปรแกรม สไลด์เทปวิชาภาษาไทย เรื่องอิเหนา*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาคม จันทรสุนทร; และชาวลิต ชำนาญ. (2521). *เทคโนโลยีนวัตกรรม*. ภาควิชาเทคโนโลยี การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุษาวรรณ ปาลิยะ. (2548). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องราชาศัพท์ และ คำศัพท์สำหรับพระสงฆ์และสุภาพชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Akers, William T. (2005, December). A Ground model of writing : A qualitative investigation into complex systems of creativity and cognitive constructs associated with the writing of poetry. *Dissertation Abstracts International*. 66(6): 2136-A.
- Good, Carter Victor. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGrae – Hill.

- Knupp, Tawaya. (2004, October). The Effect of Poetry Writing Instruction on the Writing Skills and Confidence of Sixth – grade Students. *Masters Abstracts International*. 42(5):1464 –A.
- Nelson, Jame k. (2004, May). A Song Without Music: A Study of Poetry and High School Students At – risk. *Dissertation Abstracts International*. 65(11): 4136–A
- Passanante D. Finn. (1979). *Teaching I.T.A: Auto Instructional Derices for the teacher*. New York : American Book Company.
- Prinece, Marilyn Miller ; & John P. Cusey. (1996, January – December). Programmed Instruction Help to Teach Grammer. *The Modern Language Journal*. 56:266.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ตาราง 6 แสดงค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
วัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ข้อ	ระดับความยาก (P)	อำนาจจำแนก (r)
1	.80	.28
2	.64	.32
3	.54	.28
4	.56	.32
5	.46	.20
6	.46	.28
7	.68	.32
8	.48	.32
9	.58	.36
10	.40	.32
11	.36	.72
12	.46	.36
13	.45	.25
14	.23	.46
15	.32	.59
16	.59	.25
17	.41	.55
18	.61	.20
19	.51	.45
20	.40	.72

มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.23 – 0.80

มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20 – 0.72

ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .80

ตาราง 7 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ข้อ	P _E	D	การพิจารณา	ข้อ	P _E	D	การพิจารณา
1	.84	.00	ตัดออก	21	.36	.72	เลือกไว้
2	.78	.28	เลือกไว้	22	.65	.05	ตัดออก
3	.64	.32	เลือกไว้	23	.69	.17	ตัดออก
4	.54	.28	เลือกไว้	24	.46	.36	เลือกไว้
5	.56	.32	เลือกไว้	25	.15	.30	ตัดออก
6	.46	.20	เลือกไว้	26	.45	.25	เลือกไว้
7	.46	.28	เลือกไว้	27	.23	.46	เลือกไว้
8	.68	.32	เลือกไว้	28	.17	.34	ตัดออก
9	.58	-.04	ตัดออก	29	.32	.59	เลือกไว้
10	.48	.32	เลือกไว้	30	.59	.25	เลือกไว้
11	.23	-.02	ตัดออก	31	.71	.15	ตัดออก
12	.84	.32	ตัดออก	32	.41	.16	ตัดออก
13	.36	.08	ตัดออก	33	.41	.55	เลือกไว้
14	.58	.36	เลือกไว้	34	.61	.20	เลือกไว้
15	.72	.16	ตัดออก	35	.52	.12	ตัดออก
16	.60	.00	ตัดออก	36	.54	.12	ตัดออก
17	.40	.32	เลือกไว้	37	.51	.45	เลือกไว้
18	.12	.02	ตัดออก	38	.40	.72	เลือกไว้
19	.24	.08	ตัดออก	39	.94	.09	ตัดออก
20	.31	-.02	ตัดออก	40	.95	.06	ตัดออก

ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .80

ภาคผนวก ข

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนสำเร็จรูป วิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ

**แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ**

.....

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่าน โดยการเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามระดับประมาณค่าของสื่อบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์ตัดสินคุณภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	ดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	ดี
ระดับ 3	หมายถึง	พอใช้
ระดับ 2	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
ระดับ 1	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	ความถูกต้องของเนื้อหา					
2	ความสอดคล้องของเนื้อหากับผลการเรียนรู้					
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา					
4	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน					
5	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน					
6	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับผู้เรียน					
7	ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้					
8	ความเหมาะสมของจำนวนเนื้อหาในแต่ละชุด					
9	ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาและการนำไปใช้					
10	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
รวม						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

**แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ
บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ**

.....

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่าน โดยการเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามระดับประมาณค่าของสื่อบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งกำหนดเกณฑ์ตัดสินคุณภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	ดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	ดี
ระดับ 3	หมายถึง	พอใช้
ระดับ 2	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
ระดับ 1	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	ความน่าสนใจของบทเรียนสำเร็จรูป					
2	ความเหมาะสมของขนาดของตัวอักษร					
3	ความเหมาะสมของการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร					
4	ความเหมาะสมของภาพประกอบ					
5	ความเหมาะสมของบทเรียนสำเร็จรูปกับวัยของผู้เรียน					
6	ความเหมาะสมของขนาดของบทเรียน การวางหน้า					
7	ความสะดวกในการใช้บทเรียนสำเร็จรูป					
8	ความชัดเจนของบทเรียนสำเร็จรูปช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น					
9	ความทนทานของบทเรียนสำเร็จรูป					
รวม						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ภาคผนวก ค

ตัวอย่าง บทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชุดที่ 1

บทเรียนสำเร็จรูป

เรื่อง...โคลงสี่สุภาพ

ชุดที่ ๑ เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส

มัธยมศึกษาปีที่ ๑

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชั้น..... เลขที่.....

โรงเรียน.....

คำชี้แจง

ในการใช้บทเรียนสำเร็จรูป

บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง โคลงสี่สุภาพ ชุดนี้ สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ชุดบทเรียนสำเร็จรูป จำนวน ๘ ชุด คือ

๑. เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส
๒. รู้ถ้อย...รู้คำ
๓. ไขคำ...ไขโคลง
๔. เรียงร้อย...คำโคลง
๕. การแต่งโคลงสี่สุภาพ
๖. สรรสร้าง...คำโคลง
๗. ต่อจน...ครบบท
๘. สานจินตนาการ...สร้างสรรค์โคลง

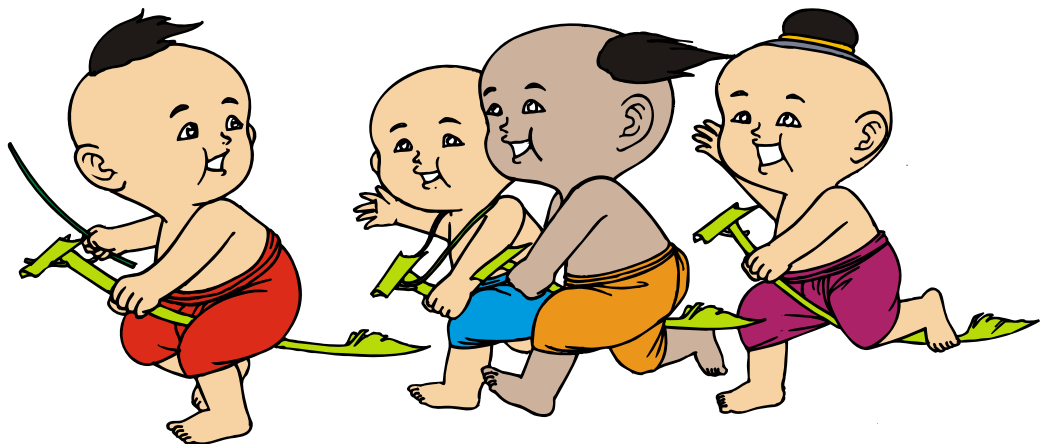
โดยนักเรียนจะปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. อ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวังก่อนลงมือทำบทเรียนสำเร็จรูป
๒. อ่านคำอธิบายให้เข้าใจและทำกิจกรรมตามลำดับในแต่ละชุด
๓. ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปตามลำดับชุดแล้วตอบคำถามทุกข้อ
๔. ตรวจสอบเฉลยที่กรอบหน้าถัดไป ถ้าตอบผิดให้กลับไปศึกษาใหม่และตอบคำถามอีกครั้ง เมื่อตอบถูกแล้วให้ศึกษาในกรอบต่อไป
๕. ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ปรึกษาผู้สอนได้
๖. เมื่อศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปจบแล้วให้ทำแบบทดสอบสุดท้ายในชุดและตรวจคำตอบจากเฉลย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บทเรียนสำเร็จรูป ชุดที่ ๑ เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส
เมื่อนักเรียนได้ศึกษาแล้วจะเกิดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ดังนี้

๑. บอกลักษณะของคำคล้องจองได้
๒. ยกตัวอย่างคำคล้องจองได้
๓. จำแนกการสัมผัสสระได้
๔. จำแนกการสัมผัสอักษรได้

ชุดที่ ๑

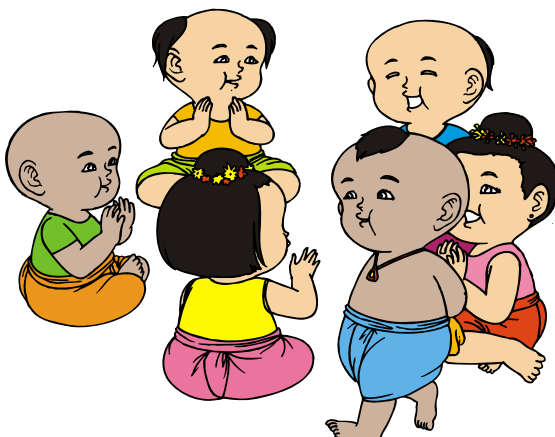
เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส

กรอบที่ ๑

วันนี้พี่แกละจะให้น้อง ๆ ได้เรียนรู้
พื้นฐานการแต่งคำประพันธ์ประเภทหนึ่ง
จะเป็นคำประพันธ์แบบใดลองดูซิ

ครับ ...ค่ะ.. ไชโย!!!
พวกเราพร้อมแล้ว...

กรอบที่ ๒

คำอธิบาย

คำประพันธ์ คือ ถ้อยคำหรือข้อความที่ได้ร้อยกรองหรือ เรียบเรียงขึ้น โดยมีข้อบังคับตามฉันทลักษณ์ไทย

ฉันทลักษณ์ (พระยาอุปทิศศิลปสาร) กล่าวว่า คือ ตำรา ไวยกรณ์ที่ว่า ด้วยลักษณะของคำประพันธ์ที่เป็นกลอน กาพย์ โคลง ฉันท์ต่างๆ ซึ่งโบราณ เรียกว่า บทกานท์ หรือคำกานท์

คำประพันธ์ไทยโดยทั่วไปจะแบ่งลักษณะบังคับหรือข้อบังคับเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. ข้อบังคับทั่วไป ได้แก่ คณะและสัมผัส

๒. ข้อบังคับเฉพาะ ได้แก่ คำเอก คำโท คำครุ คำลหุ คำเป็น คำตาย คำสร้อย เป็นต้น

☛ ข้อบังคับทั่วไปที่ว่าด้วย คณะ

คณะ คือ ข้อกำหนดของร้อยกรอง คณะนั้น ๆ ว่า มีจำนวนบท จำนวนบาท จำนวนวรรค และจำนวนคำเท่าใด ตามชนิดของคำประพันธ์

ข้อควรระวัง

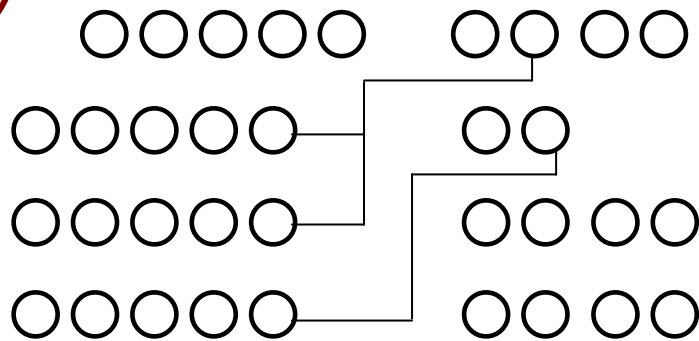
กานท์ ก็คือ ฉันทลักษณ์ หรือ เรียบง่าย ๆ
ว่า “ลักษณะบังคับ”

กรอบที่ ๓

น้อง ๆ หมายความว่ากันแล้ว พี่แกะ
จะพาไปดูตัวอย่างง่าย ๆ กันดีกว่า
ว่า คณะ เป็นอย่างไร??

ตัวอย่าง

แผนผังโคลงสี่สุภาพ

โคลงสี่สุภาพ หนึ่งบท มีสี่บรรทัด
บรรทัดหนึ่ง เรียกว่า บาทหนึ่ง
รวมสี่บรรทัดหรือ สี่บาท เป็นหนึ่งบท
แต่ละบาท มีสองวรรค วรรคหน้ามีห้าคำ
วรรคหลังของบาทที่หนึ่ง สอง สาม มีวรรคละสองคำ
วรรคหลังของบาทที่สี่ มีสี่คำ

ข้อควรระวัง

บาท : คำประพันธ์ร้อยกรองตอนหนึ่ง ๆ จะสั้นยาวแล้วแต่ชนิดของคำประพันธ์นั้นๆ
บาท : ส่วนย่อยของบท มีตั้งแต่ ๑ บาท จนถึง ๔ บาท
วรรค : ส่วนย่อยของบาท มีตั้งแต่ ๑ - ๒ บาท
คำ : เสียงที่เปล่งครั้งหนึ่งจะมีความหมายหรือไม่ก็มีได้

กรอบที่ ๔

ต่อไป... เรามาดูสัมผัสกันดีกว่า
ว่าเป็นอย่างไร

สัมผัส คือ คำคล้องจองกัน ซึ่งเป็นลักษณะที่ใช้บังคับ ในการแต่ง
คำประพันธ์ทุกประเภท เช่น สัมผัสสระ ,สัมผัสอักษร , สัมผัสนอก , สัมผัสใน
 เป็นต้น

สัมผัสสระ คือ คำที่มีเสียงคล้องจองกันด้วยเสียงสระเดียวกัน ถ้าเป็นคำที่มีตัวสะกดก็
ต้องใช้ตัวสะกดในมาตราเดียวกัน

ตัวอย่าง

กะ - ปะ , นา - คำ , วัน - จันทร , พรรณ - นันท์
นั่ง - ฟัง , หาญ - มาร , สุนัข - พยัคฆ์ , โอกาส - อาจ , สัป - ลาก ฯลฯ

คำไวพจน์ คือ คำที่มีรูปต่างกัน แต่มีความหมายคล้ายกัน

การรู้จักคำไวพจน์มาก ๆ จะช่วยให้การเขียนร้อยกรองมีความไพเราะขึ้น

พระเจ้าแผ่นดิน : กษัตริย์ ขัตติยะ เจ้าชีวิต บพิตร ปิ่นเกล้า

ผ่านฟ้า ภูบาล ภูบดี ภูธร ภูเรศน์ ไท ไท้ นรินทร์ นเรนทร์

นโรดม เจษฎา ฤาษาย วิภู ราช ราชัน ราชินทร์ ราชนทร์ ทรงธรรม

กรอบที่ ๕

เรามาดองทำแบบฝึกหัด
กันก่อนนะครับ

แบบฝึกหัด จงเลือกคำที่คล้องจองกัน

ยา	ขาย	ใจ	นาน	ผิด
ลุย	เรือ	อุฐ	การ	เลย

เกลือ คล้องจองกับ

กาย คล้องจองกับ

เคย คล้องจองกับ

ลุย คล้องจองกับ

ชาญ คล้องจองกับ

พาล คล้องจองกับ

ปลา คล้องจองกับ

พูด คล้องจองกับ

อิฐ คล้องจองกับ

ไกล คล้องจองกับ

||| ตรวจสอบคำตอบหน้าถัดไป

กรอบที่ ๖

เฉลย

เกลือ	คล้องจองกับ	เรือ.....
กาย	คล้องจองกับ	ขาย.....
เคย	คล้องจองกับ	เลย.....
คุย	คล้องจองกับ	ดูย.....
ชาญ	คล้องจองกับ	การ.....
พาล	คล้องจองกับ	นาน.....
ปลา	คล้องจองกับ	ยา.....
พุด	คล้องจองกับ	อุฐ.....
อิฐ	คล้องจองกับ	ผิด.....
ไกล	คล้องจองกับ	ใจ.....

ถูกก็ซื้อ บันทึกรไวนะครับ

ฮู้...ฮู้...อีกแบบฝึกนะครับ

กรอบที่ ๗

คำชี้แจง จงนำคำที่กำหนดให้ เติมลงในช่องว่างโดยให้มีสระและตัวสะกดเหมือนกับคำที่ขีดเส้นใต้

รวย - ห่าง ดิด - ก้าว ดม - ชาน ร้าน - เรือน ดั้น - เสย ยาก - แสน

ตัวอย่าง แสนสวย รวยเงิน , เดินทาง ห่างไกล

ชาวบ้าน ฝัก รักเพื่อน ชาน

เกี่ยกัน รถ ชดเชย ผม

ล่ำบาก จน ข้นแค้น เจ้ญ

ขึ้นชม คอม หอมหวาน อ้อย

ชอบคิด ตาม ถามข่าว หน้า

ตรวจสอบคำตอบหน้าถัดไป

กรอบที่ ๘

ตรวจคำตอบได้เลยนะคะ

ชาวบ้าน

.....ร้าน...ผัก

รักเพื่อน

..เรื่อน...ซาน

เก๋ยงกัน

.....คัน.....รถ

ชดเชย

....เสย....ผม

ล่ำปาก

.....ยาก....จน

ขึ้นแก่น

.....แสน...เจ็บ

ขึ้นชม

.....คม.....คอม

หอมหวาน

.....ซาน....อ้อย

ชอบคิด

.....คิด....ตาม

ถามข่าว

.....ก้าว....หน้า

กรอบที่ ๕

รู้ไว้ใช้ว่า...ใส่ป่าแบกหาม

คำคล้องจอง นอกจากจะออกเสียงสระเดียวกัน ยัง
ออกเสียงตัวสะกดมาตราเดียวกันด้วย

ฝึกอีกนิด พิชิตความเก่ง

บวชเป็นพระ	อาทิตย์ดับ
ช่างมีดมืด	ไฟก็ดับ
รถรับส่ง	ละทางโลก
น้ำไม่ไหล	นักดนตรี

ลองเรียงใหม่ให้ถูกต้องซิจ๊ะ

อาทิตย์ดับ	พาใจเศร้า	ลับขอบฟ้า
(๑)	(๒)	(๓)

ปริศนาชวนคิด ?? (๑)

<u>เทพ</u> หนึ่งนับเนตรได้	พันตา
<u>เทพ</u> สถิตเหนืออากาศ	สนิทได้
<u>เทพ</u> หนึ่งนับพักตรา	ได้สี่ พักตร์แล
<u>เทพ</u> หนึ่งขี่โคไซรั	สถิตห้วงภูผา

 ตรวจคำตอบหน้าถัดไป

กรอบที่ ๑๐

เฉลย

บวชเป็นพระ	ละทางโลก
ช่างมีคัมภีร์	อาทิตย์ดับ
น้ำไม่ไหล	ไฟก็ดับ

เฉลย

อาทิตย์ดับ	ลับขอบฟ้า	พาใจเศร้า
(๑)	(๓)	(๒)

เฉลย

ปริศนาชวนคิด ?? (๑)

→ เฉลย

เทพหนึ่งนับเนตรได้ พันตา

พระอินทร์

เทพสถิตเหนืออากาศ

สนิทได้

→

พระนารายณ์

เทพหนึ่งนับพักตรา

ได้สี่ พักตร์แล

→

พระพรหม

กรอบที่ ๑๑

เรียนต่อกับพี่แกละกันเล่นนะครับ

สัมผัสอักษรหรือสัมผัสพยัญชนะ คือ คำที่มีเสียงคล้องจองกันด้วยเสียงพยัญชนะต้นตัวเดียวกัน หรือพยัญชนะที่มีเสียงสูงต่ำเข้าคู่กัน

ตัวอย่าง

มิ่ง สัมผัสกับ เมือง , มด ฯลฯ

หรือ คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะที่มีเสียงสูงต่ำเข้าคู่กัน

ตัวอย่างเช่น คิด สัมผัสกับ ฆ่า ฯลฯ

และคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำชุดเดียวกัน

ตัวอย่างเช่น ปรับ สัมผัสกับ ประง ประาบ ฯลฯ

พระเจ้าแผ่นดิน : นาราชิป นฤนารถ นฤบดี
มหิตล นโรดม มหิศวร ราชา ราชธิดา อติสร
นราเบศร์ อติศวร

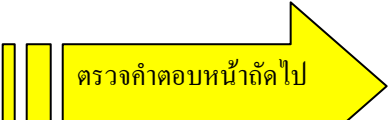
กรอบที่ ๑๒

ลองทำดู...หนูทำได้

คำชี้แจง จงลากเส้นโยงคำสัมผัสอักษร

เรือ	●	●	เกียรติ
พื่น	●	●	ร้อย
กาล	●	●	โพรง
ไย	●	●	บึง
ทับ	●	●	เยาว์
เตียง	●	●	ท่า
ลิตร	●	●	ตั้ง
บ้าน	●	●	ลา

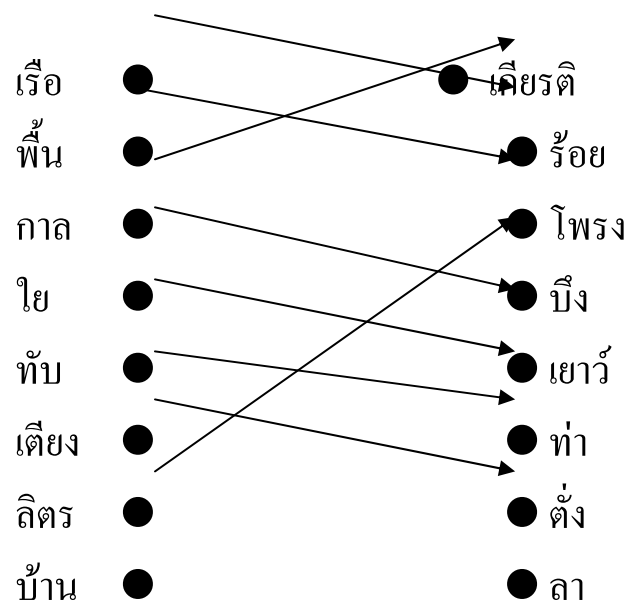

 ตรวจสอบคำตอบหน้าถัดไป

กรอบที่ ๑๓

ตรวจคำตอบกันก่อนนะ

เฉลย

คำชี้แจง จงลากเส้นโยงคำสัมผัสอักษร

กรอบที่ ๑๔

คำชี้แจง

จงนำข้อความใน

มาเติมลงในช่องว่างให้สัมผัสอักษรกัน

โรง	รูป	หมี	ชั่น	ถอน	ผลาญ	จน	โดน
-----	-----	-----	------	-----	------	----	-----

เรา เรือ ร้อย

ผูก เผลา ผจญ

หมวก ห่ม หอย

จาน เจื่อ จำ

..... ชง เข้า โขย

ถุง ถาง โถง

ธง ไร่ ธนู

ดอก คม เคา

ตรวจคำตอบหน้าถัดไป!

กรอบที่ ๑๕

เฉลย

คำชี้แจง

จงนำข้อความใน

เติมลงในช่องว่างให้สัมผัสอักษรกัน

เรา เรือ ร้อย **โรง.**ผูก เผลา **..ผลาญ.** ผจญหมวก **..หมี..** ห่ม หอยจาน เจื่อ **.จน.** จำ**..ซ้อน....** ชง เข้า โขยถุง ถาง โถง **.....ถอน.....**ธง **รูป...** ไร่ ธนู

เก่งจัง...ถูกหมดเลย

กรอบที่ ๑๖

ทำกันต่ออีกแบบฝึกนะครับ...คนเก่ง

คำชี้แจง

จงลากเส้นโยงกลุ่มคำสัมผัสอักษร

เติบโต ■ ■ สนิทสนม

สนุกสนาน ■ ■ พลาดพลั้ง

เพื่อนพ้อง ■ ■ เพิ่มพูน

ปากเพียร ■ ■ ร่อแร่

เรี่ยวแรง ■ ■ เข้มแข็ง

เชียวชาญ ■ ■ ต้วมเตี้ยม

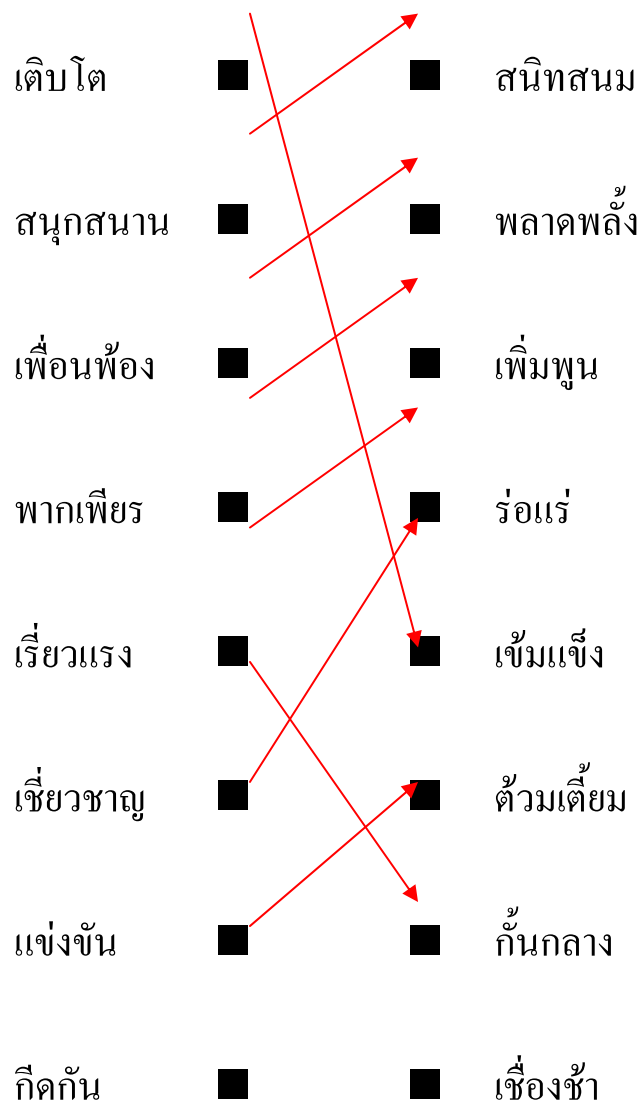
แข่งขัน ■ ■ ก้นกลาง

กีดกัน ■ ■ เชื่องช้า

กรอบที่ ๑๗

เฉลย..ถูกหรือเปล่าจ๊ะ

คำชี้แจง จงลากเส้นโยงกลุ่มคำสัมผัสอักษร

กรอบที่ ๑๘

เรารู้จักสัมผัสกันต่อหน้า
ว่ามีสัมผัสอะไรอีกบ้าง

สัมผัสใน คือ คำคล้องจองภายในวรรคเดียวกัน จะเป็นสัมผัสสระหรือสัมผัสอักษรก็ได้

สัมผัสนอก คือ คำคล้องจองระหว่างวรรค เป็นสัมผัสบังคับในร้อยกรองทุกประเภท และกำหนดให้ใช้สัมผัสสระเท่านั้น

ตัวอย่าง

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอย
เสียงย่อมยอศไกร	ทั่วหล้า
สองเขือพี่หลับไหล	ลิ้มตื่น ฤาพี่
สองพี่คิดเองข้า	อย่าได้ถามเพื่อ
	(ลิลิตพระลอ)

คำที่ตัวเียง เป็นสัมผัสใน

ข้อควรระวัง

สัมผัสนอก จะกำหนดให้ใช้สัมผัสสระเท่านั้น ส่วน**สัมผัสใน**จะมีหรือไม่มีก็ได้ เพราะเพื่อเป็นการเพิ่มความไพเราะในคำ

กรอบที่ ๑๕

มาลองทำแบบฝึกหัดกันก่อนนะ...
เพื่อความเข้าใจ

จงตอบคำถามต่อไปนี้

ความรู้ผู้ปราชญ์นั้น
ฝนทั้งเท่าเข็มเพียร
คนเกียจเกียจหน้าเวียน
กลอุทกในตะกร้า

รักเรียน
ฝ่ายหน้า
วนจิต
เปี่ยมล้นธานี
(โคลงโลกนิติ)

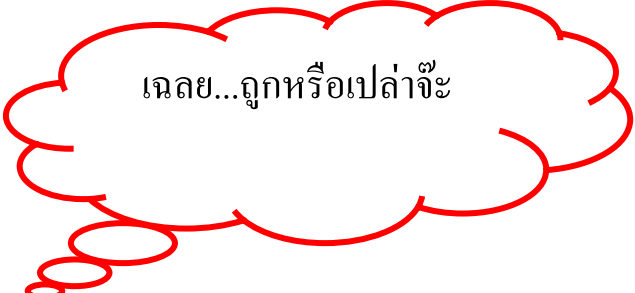
สัมผัสใน.....

สัมผัสนอก.....

ตรวจคำตอบหน้าถัดไป

กรอบที่ ๒๐

 เฉลย...ถูกหรือเปล่าจ๊ะ
จงตอบคำถามต่อไปนี้

ความรู้ผู้ปราชญ์นั้น	รักเรียน
ฝนทั้งเท่าเข็มเพชร	ผ่ายหน้า
คนเกียจเกลียดหน้ายเวียน	วนจิต
กลอุทกในตะกร้า	เปี่ยมล้นถามี
	(โคลงโลกนิติ)

สัมผัสใน.....รู้ - ผู้ , รัก - เรียน , ทั้ง - เท่า

.....

สัมผัสนอก.....เรียน - เพชร - เวียน , หน้า - กร้า

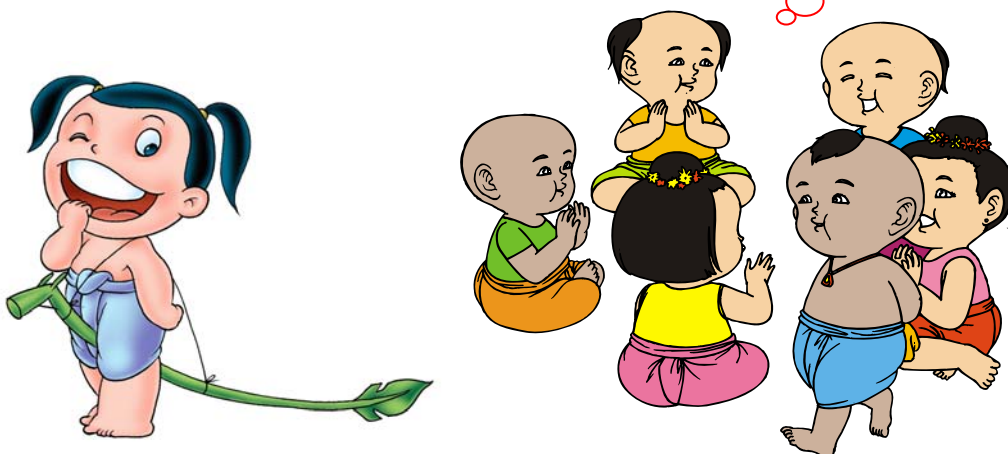
.....

กรอบที่ ๒๑

เรียนจบชุดที่ ๑ แล้ว เรามาทำ
แบบทดสอบท้ายชุดที่ ๑ กันก่อนนะครับ
แล้วค่อยมาเรียนชุดต่อไปกับพี่แกละ
นะครับ เด็ก ๆ

ครับ...ค่ะ....

กรอบที่ ๒๒

แบบทดสอบ

ชุดที่ ๑ เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

๑. คำประพันธ์ คือ

.....

๒. คณะ คือ

.....

๓. คำไวพจน์ คือ

.....

๔. สัมผัส คือ

.....

๕. สัมผัสสระ หมายถึง

.....

๖. สัมผัสอักษร หมายถึง

.....

กรอบที่ ๒๓

แบบทดสอบ

คำชี้แจง ข้อ ๗ - ๘ จงขีดเส้นโยงคำที่มีเสียง สัมผัสสระ (๒ คะแนน)

ผกา

สลบ

ฉวี

ผวา

วัลลภ

ละมุน

พิกุล

มาลี

คำชี้แจง ข้อ ๙ - ๑๐ จงขีดเส้นโยงคำที่มีเสียง สัมผัสพยัญชนะ (๒ คะแนน)

ไกล

รุ่ม

ร้อน

มุ่ม

หมาย

กลม

อ่อน

อาบ

กรอบที่ ๒๔

เฉลย

แบบทดสอบ

ชุดที่ ๑ เรียงถ้อย...ร้อยสัมผัส

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

(ข้อ ๑ – ๖ ข้อละ ๑ คะแนน)

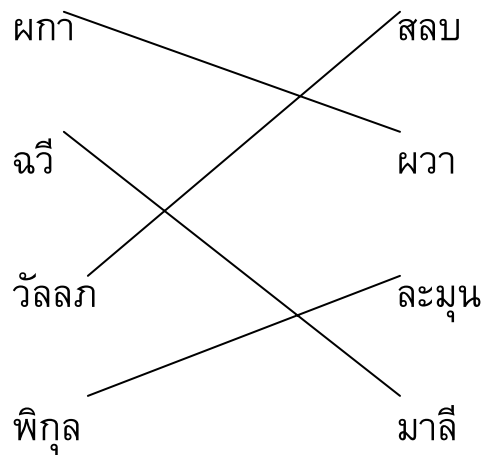
(ข้อ ๗ – ๘ รวม ๒ คะแนน)

(ข้อ ๙ – ๑๐ รวม ๒ คะแนน) รวมคะแนนทั้งหมด ๑๐ คะแนน

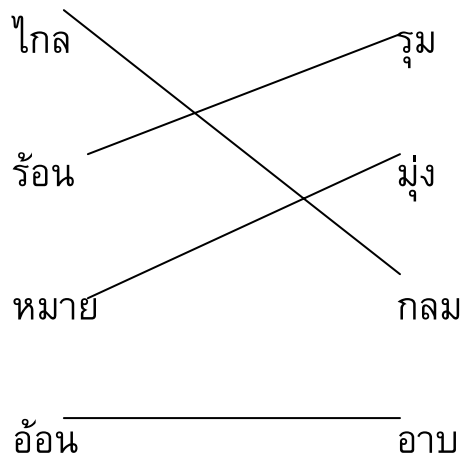
๑. คำประพันธ์ คือ ถ้อยคำหรือข้อความที่ได้ร้อยกรองหรือเรียบเรียงขึ้นโดยมีข้อบังคับตามฉันทลักษณ์ไทย
๒. คณะ คือ ข้อกำหนดของร้อยกรอง คณะนั้น ๆ ว่า มีจำนวนบท จำนวนบาท จำนวนวรรค และจำนวนคำเท่าใด
๓. คำไวพจน์ คือ คำที่มีรูปต่างกัน แต่มีความหมายคล้ายกัน
๔. สัมผัส คือ คำคล้องจองกัน
๕. สัมผัสสระ คือ คำที่มีเสียงคล้องจองกันด้วยเสียงสระเดียวกัน
๖. สัมผัสอักษร คือ คำที่มีเสียงคล้องจองกันด้วยเสียงพยัญชนะตัวเดียวกัน

กรอบที่ ๒๕

คำชี้แจง ข้อ ๗ - ๘ จงขีดเส้นโยงคำที่มีเสียง สัมผัสสระ (๒ คะแนน)

คำชี้แจง ข้อ ๙ - ๑๐ จงขีดเส้นโยงคำที่มีเสียง สัมผัสพยัญชนะ (๒ คะแนน)

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกัลยา หวังปัญญา
วันเดือนปีเกิด	14 มีนาคม 2521
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	59 หมู่ 2 ซอย เสรีไทย 69 แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร 10230
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงาน ปัจจุบัน	โรงเรียนคลองทรงกระเทียม เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2543	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกภาษาไทย จาก สถาบันราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการมัธยมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร